

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Dopad ekonomické krize na postavení imigrantů v Irsku
The impact of economic crisis on the position of immigrants in Ireland

Student: Ivona Škrachová

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Ivona Škrachová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství

Specializace: 00 Národní hospodářství

Téma: **Dopad ekonomické krize na postavení imigrantů v Irsku**
The Impact of Economic Crisis on the Position of Immigrants in Ireland

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska migrace ve vztahu k trhu práce
3. Socio-ekonomická charakteristika Irska a vývoj imigrace v Irsku
4. Vliv ekonomické krize na irské hospodářství
5. Dopad ekonomické krize na irský trh práce a imigranty
6. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BARRETT, Alan, Adele BERGIN and David DUFFY. The Labour Market Characteristics and Labour Market Impacts of Immigrant in Ireland. *The Economic and Social Review* [online]. 2006, Vol. 37, No. 1, p. 1-26. ISSN 0012-9984. Dostupné z: http://www.esr.ie/ESRTOC37_1.htm

BORJAS, George J. *Labor Economics*. 5th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2009. ISBN 978-0-07-017270-8.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Migration and the Economic Crisis in the European Union: Implications for Policy* [online]. IOM, 2010. [cit. 2011-09-20]. Dostupné z: http://publications.iom.int/bookstore/index.php?main_page=product_info&cPath=41_7&products_id=611

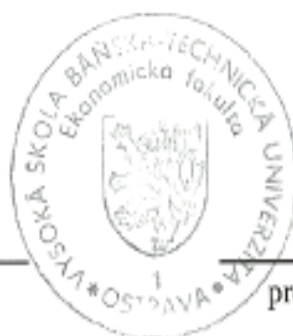
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 27.04.2012

_____
Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

_____
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré použité zdroje.

V Ostravě dne: .....

.....

Bc. Ivona Škrachová

Ráda bych poděkovala mému vedoucímu diplomové práce, panu prof. Ing. Jaromíru Gottvaldovi, CSc., za odbornou pomoc, konzultace a veškerý věnovaný čas v průběhu zpracování.

Obsah

1 ÚVOD	3
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA MIGRACE VE VZTAHU K TRHU PRÁCE.....	6
2.1 DEFINICE MIGRACE	7
2.2 TYPOLOGIE MIGRACE.....	7
2.3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MIGRACI.....	9
2.4 PŘEHLED TEORETICKÝCH PŘÍSTUPŮ K MIGRACI.....	11
2.4.1 Ravensteinovy „zákony migrace“	12
2.4.2 Neoklasická ekonomie	13
2.4.3 „Push-pull“ teorie	14
2.4.4 Historicko-strukturální teorie.....	14
2.4.5 Teorie duálního trhu práce.....	15
2.4.6 Nová ekonomie pracovní migrace	15
2.4.7 Teorie světových systémů	16
2.4.8 Teorie sítí.....	16
2.4.9 Institucionální teorie	16
2.4.10 Teorie kumulativní příčiny	17
2.4.11 Teorie migračních systémů.....	18
2.5 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ S TRHEM PRÁCE.....	18
3 SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ÍRSKA A VÝVOJ IMIGRACE V ÍRSKU	20
3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA ÍRSKA.....	20
3.1.1 Administrativní členění	20
3.1.2 Obyvatelstvo	21
3.1.3 Politický systém.....	22
3.2 SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA ÍRSKA	22
3.2.1 Ekonomická charakteristika	22
3.2.2 Trh práce	25
3.2.3 Zahraniční obchod a investice.....	27
3.3 VÝVOJ IMIGRACE V ÍRSKU.....	29
3.3.1 Od emigrační země k imigrační.....	30
3.3.2 Imigrace podle země původu.....	32
3.3.3 Žadatelé o azyl.....	33
3.3.4 Ilegální imigrace.....	34

3.3.5	<i>Imigrační politika Irska</i>	35
3.4	CHARAKTER IMIGRACE V IRSKU	36
4	VLIV EKONOMICKÉ KRIZE NA IRSKÉ HOSPODÁŘSTVÍ	38
4.1	HOSPODÁŘSKÁ KRIZE	38
4.1.1	<i>Pokles ve stavebnictví</i>	39
4.1.2	<i>Otevřenost irské ekonomiky</i>	40
4.1.3	<i>Kurz libry vůči euru</i>	40
4.1.4	<i>Vliv na produkt a trh práce</i>	41
4.2	BANKOVNÍ KRIZE.....	42
4.3	FISKÁLNÍ KRIZE	43
4.3.1	<i>Finanční pomoc</i>	45
4.3.2	<i>Možné následky a řešení</i>	47
5	DOPAD EKONOMICKÉ KRIZE NA IRSKÝ TRH PRÁCE A IMIGRANTY	49
5.1	DOPAD KRIZE NA MIGRAČNÍ TOKY V IRSKU	49
5.1.1	<i>Změna migračních toků podle národností</i>	50
5.2	DOPAD KRIZE NA STAV POPULACE IMIGRANTŮ	52
5.2.1	<i>Dopad krize na národnostní složení imigrantů</i>	52
5.3	DOPAD KRIZE NA TRH PRÁCE.....	54
5.3.1	<i>Změny v zaměstnanosti</i>	54
5.3.2	<i>Změny v nezaměstnanosti</i>	55
5.3.3	<i>Vliv krize na vydávání pracovních povolení</i>	57
5.3.4	<i>Sociální ochrana a přístup k sociálním dávkám</i>	59
5.4	POLITICKÁ REAKCE NA KRIZI.....	61
5.4.1	<i>Restrikce v oblasti pracovních povolení</i>	61
5.4.2	<i>Restrikce v oblasti zahraničních studentů</i>	62
5.4.3	<i>Integrační politika Irska</i>	62
5.5	VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ.....	63
6	ZÁVĚR.....	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM ZKRATEK	
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	

1 ÚVOD

Mezinárodní migrace je velmi aktuálním tématem jak u odborné, tak laické veřejnosti. Tento fenomén je spojen s globálním charakterem současné společnosti a do popředí se dostává především v souvislosti s diskusemi o demografickém stárnutí obyvatelstva a populačním úbytku ve vyspělých zemích. Jelikož k migračním tokům dochází zejména z chudých zemí do rozvinutých, vzniká potřeba tyto toky zkoumat, ovlivňovat a usměrňovat, a to jak ze strany přijímacích zemí, tak zemí vysílajících. Ve většině případů, které dokládá odborná literatura, jsou imigranti pro přijímající země přínosem. V kontextu s probíhající ekonomickou krizí se však tento fakt může začít měnit.

Irsko bylo po převážnou část své historie zemí emigrační, odkud obyvatelé odcházeli kvůli nepříznivým životním podmínkám a nedostatku pracovních příležitostí. V souvislosti s reformami, provedenými na konci osmdesátých let, se z Irska stala prosperující země s velkým počtem nově vytvořených pracovních míst, které přilákaly imigranty z celé Evropy i ostatních zemí. Vlna imigrace však začala s příchodem ekonomické krize opadat a opět se ve větším měřítku objevila emigrace. Jaký dopad měla a má současná ekonomická krize na migrační toky, stav imigrantů a jejich postavení v Irsku se snaží objasnit tato diplomová práce.

Cílem této diplomové práce je posouzení dopadu ekonomické krize na postavení imigrantů na irském trhu práce.

Diplomová práce je strukturována do čtyř obsahových kapitol. První z nich je věnována teoretickým východiskům migrace ve vztahu k trhu práce. Obsahuje vymezení základních pojmů týkajících se migrace a trhu práce a základní teoretické přístupy k migraci, jež se formovaly v průběhu minulého století až do současnosti, a které mají rozdílné pohledy na příčiny a motivy migrace.

Následná kapitola nazvaná „Socio-ekonomická charakteristika Irska a vývoj imigrace v Irsku“ obsahuje obecnou charakteristiku Irska, popis irského hospodářství, trhu práce a zahraničního obchodu. Druhou polovinu této kapitoly tvoří deskripce vývoje imigrace v Irsku, kde je rozebírána jak samotná imigrace, tak imigranti podle zemí původu, situace v oblasti žadatelů o azyl, nelegální imigrace a postoje irské vlády.

V kapitole „Vliv ekonomické krize na irské hospodářství“ jsou prezentovány údaje o působení krize v Irsku. Je zde popsán vývoj zaměstnanosti ve stavebnictví, změny v zahraničním obchodu a růstu irské ekonomiky. Nastíněna je i situace na trhu práce. Další část kapitoly je věnována krizi v bankovním sektoru a následné fiskální krizi, které si vyžádaly finanční pomoc ze strany Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu. Obsahem jsou i podmínky čerpání pomoci a kroky irské vlády v této oblasti. Nastíněny jsou možné následky a řešení krizové situace v Irsku.

Poslední, stěžejní kapitola ve své první části obsahuje analýzu dopadu krize na migrační toky a na celkový stav populace imigrantů v Irsku. Větší část kapitoly tvoří analýza dopadu krize na trh práce, kde jsou uváděny různé ukazatele trhu práce, týkající se jak domácích obyvatel, tak i populace imigrantů. Jedná se především o změny v zaměstnanosti a nezaměstnanosti, změny ve vydávání pracovních povolení a dávkách sociální pomoci. Závěr kapitoly popisuje politické reakce na krizi, kdy došlo k restrikcím v oblasti pracovních povolení a zahraničních studentů.

Při zpracování diplomové práce byly stanoveny dvě hypotézy, k jejichž potvrzení, zpřesnění nebo vyvrácení mělo v průběhu tvorby práce dojít níže uvedenými použitými metodami. První hypotéza tvrdí, že dopad ekonomické krize byl u imigrantů větší než u domácího obyvatelstva. Tvrzení je založeno na faktu, že imigranti mají na trhu práce v hostitelské zemi ztížené podmínky, díky jazykovým, kulturním a jiným bariérám a kratší době, kterou zde tráví. Druhá hypotéza konstatuje, že ekonomická krize více postihla imigranty s nižší pracovní kvalifikací než vysoce kvalifikované přistěhovalce. Tato hypotéza se opírá o skutečnost, že podniky v době krize propouštějí v první řadě pracovníky s nejnižší kvalifikací. Dalším argumentem je, že nekvalifikovaná pracovní síla tvoří mezi imigranty významný podíl, a proto se dá předpokládat, že bude krizí postížena více.

Ke zpracování diplomové práce je použito několika vědeckých metod, na jejichž základě bylo možné v závěru konstatovat platnost nebo popření vyřčených hypotéz a naplnit cíl práce. Pro teoretickou část diplomové práce byla použita metoda deskripce, která se zaměřuje na jednotlivé teorie migrace ve vztahu k trhu práce a socio-ekonomickou charakteristiku Irska, včetně vývoje imigrace v Irsku. V druhé části práce je jako hlavní metoda použita analýza, která je zacílena na vliv a dopad ekonomické krize jak na irskou ekonomiku, tak na postavení imigrantů na irském trhu práce. Na základě poznatků z této

analýzy je možné metodou syntézy zhodnotit změny v postavení imigrantů v Irsku v důsledku působení ekonomické krize.

Při tvorbě diplomové práce byly použity zejména údaje zveřejňované Irským statistickým úřadem (Central Statistics Office Ireland) a statistickým úřadem Evropské unie (Eurostat). Informace byly taktéž čerpány z odborné literatury zaměřené na tuto problematiku.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA MIGRACE VE VZTAHU K TRHU PRÁCE

V současné době představují významné migrační proudy a související rozličné problémy s integrací migrantů do nových společností jeden z nejcitlivějších a současně nejkonfliktnějších globálních problémů lidstva. V globalizujícím se světě se navíc mobilita všeobecně liberalizuje a ve svých podobách a typech dále rozděluje a komplikuje, zejména ve smyslu zapojení dříve migrací nezasažených regionů a existencí mnoha rozličných migračních směrů. V blízké budoucnosti intenzita mezinárodní migrace rozhodně nebude slábnout a není proto pochyb o tom, že již dnes, ale ještě více v budoucnu, se migrační a v návaznosti integrační teorie stávají jedním z nejžádanějších témat výzkumu mnohých vědních disciplín. (Drbohlav, Uherek)

Podle Heniga (2007) lze o migraci uvažovat z dlouhodobého pohledu jako o tématu provázejícím člověka od jeho počátků až do současnosti. Migrace je však také neodmyslitelně spjata se vznikem moderních společností. Ty byly založeny na radikální přeměně sociální a ekonomické struktury, která vyvolala nejprve vlny migrací z venkova do měst a později z evropského kontinentu za oceán. Dekolonizace po druhé světové válce a expanze západního myšlení a kultury přinesla další vlny migrací směřující právě do západních společností. Konec minulého a počátek tohoto století je charakteristický nárůstem mobility lidí v celosvětovém měřítku.

Migrace má dnes velmi mnoho forem, a proto je nutné o ni uvažovat v širokém smyslu a chápat ji jako komplexní fenomén (Henig, 2007). Díky své složitosti a širokosti nemá dosud vybudovanou jednotnou teorii, a tudíž ani neexistuje v rámci samostatného vědního oboru. Migrace je komplexně podmíněný proces, který studují badatelé především z oblasti sociálních věd, geografové, sociologové, ekonomové, historikové a v neposlední řadě i demografové. Pro studium migrace můžeme použít pohled na jedince i společnost a vidět v ní ekonomické, sociální, kulturní či politické příčiny a důsledky. (Vojtková, 2005)

V této kapitole je nejprve vymezen pojem migrace a následně základní typologie migrace a faktory migraci ovlivňující. Dále je uveden výčet hlavních teoretických proudů, které migraci studují a vysvětlují. Na závěr kapitoly jsou vysvětleny základní pojmy týkající se trhu práce.

2.1 Definice migrace

Pro všechny formy prostorových pohybů obyvatelstva se používá souhrnný pojem *mobilita*, přičemž *migrací* je označován pouze takový pohyb obyvatel, při kterém dochází ke změně místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo (Polis, 2008). Pojem migrace pochází z latinského slova *migratio*, které znamená *stěhování, přestěhování se* a vyjadřuje také studium pohybu, stěhování či přesídlování lidí, ať je tento pohyb permanentní či dočasný, dobrovolný či nedobrovolný (Henig, 2007).

Podle definice Organizace spojených národů (OSN) je migrace delší než jednorozměrný pobyt jedince za hranicemi státu, v němž se narodil. Touto definicí se utvrzuje vnímání migrace jako abnormální situace, vybočení z přirozeného stavu, v němž lidé žijí ve státech, ve kterých se narodili (Janků, 2006).

Ekonomie k migraci přistupuje jako k mezinárodnímu pohybu pracovních sil, jímž se rozumí relativně dobrovolný, převážně ekonomicky motivovaný pohyb osob přes hranice státu za účelem dlouhodobého či trvalého pobytu.

2.2 Typologie migrace

Pojem migrace zahrnuje velké množství různých pohybů, a proto existuje i spousta typů členění migrace. Jeden způsob, vycházející z rozdělení migrace na dobrovolnou a nucenou, dále dobrovolnou migraci dělí na migraci pracovní, řetězovou (migrace za účelem sloučení rodiny), „neimigrační“ migraci (dočasná migrace za účelem studia, výzkumu atd.) a inovační migraci (za účelem zlepšení životních podmínek, hmotného zabezpečení jednotlivců a rodin). Migraci nucenou dělí na migraci zapříčiněnou mezilidskými vztahy (migraci způsobenou porušováním lidských práv a migraci jako důsledek občanské války) a migraci způsobenou živelnými katastrofami. (Drbohlav, Uherek, 2007) Přestože řada autorů pracuje s vlastním členěním migrace, lze ji obecně členit podle několika základních kritérií.

Kritérium lokalizace:

- Migrace **vnitřní**, ke které dochází při změně trvalého pobytu za hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce, avšak uvnitř státu. Lze ji proto ještě dále specifikovat na migraci regionální či lokální (Hůle, 2009).

- Migrace **mezinárodní**, kdy dochází k migraci mezi státy. Dále ji můžeme rozlišovat na migraci kontinentální či mezikontinentální (Henig, 2007). Zatímco vnitřní migrace je z hlediska statistiky podchycena v „hlášení o stěhování“, sledování mezinárodní migrace je značně problematické (Hůle, 2009).

Kritérium příčiny:

- Migrace **dobrovolná**, kdy se jedná o akt vědomé a dobrovolné volby migrovat (Henig, 2007). Na rozdíl od nedobrovolné migrace je úprava dobrovolné migrace ve velké míře záležitostí jednotlivých národních států, a proto se v těchto úpravách zrcadlí hospodářsko-politické zájmy toho kterého státu (Janků, 2006). Podle důvodů dobrovolně migrovat můžeme migraci podle Šimka (2007) členit na:
  - migraci za vzděláním, která zahrnuje i mezinárodní výměnu studentů;
  - migraci za kvalifikací, kdy do zahraničí odcházejí učni a kvalifikovaní pracovníci, aby se naučili novým věcem, které pak využijí po svém návratu;
  - migraci z profesních nebo obchodních důvodů, která většinou zahrnuje lidi s vyšším vzděláním a častokrát se uskutečňuje v rámci nadnárodních firem;
  - smluvní migraci, kdy jsou nejčastěji nekvalifikovaní pracovníci přijímáni na práci s omezenou dobou trvání;
  - migraci pro usídlení, která zahrnuje pracovníky vstupující do země za účelem trvalého usídlení;
  - ilegální migraci zahrnující nepovolené vstupy, pobyt nebo ekonomickou aktivitu.
- Migrace **nedobrovolná** je ta, které předchází akt nedobrovolného rozhodnutí migrovat (Henig, 2007). Příčinami mohou být různé politické, náboženské a environmentální faktory. Podle síly lze nedobrovolnou migraci dále členit na:
  - vnucenou migraci, která je vyjádřením mocenských vztahů mezi lidmi. O této migraci hovoříme v průběhu válek, kdy dochází k masivnímu vyhánění obyvatel. Patří zde migrace z politických důvodů, která je velmi častým jevem;
  - vynucenou migraci, jež může být důsledkem environmentálních ohrožení, jako je hladomor, povodně, sucho, epidemie atd. (Henig, 2007)

Kritérium směru:

- **Emigrace** znamená vystěhování neboli odchod migrantů směrem z oblasti (regionu, státu) a snižuje hustotu původní populace.

- **Imigrace** je přistěhování migrantů, tedy proudění směrem do určité oblasti. Imigrace naopak zvyšuje hustotu populace na daném území. (Šerclová, 2010)

Kritérium času:

- **Trvalá** migrace je spojena se změnou trvalého bydliště.
- **Dočasná** migrace je migrace na dlouhou, ale časově omezenou dobu.
- **Sezónní** migrace je přemísťování během určitých období roku.
- **Kyvadlová** migrace znamená dojíždění za hranice trvalého bydliště. (Šerclová, 2010)

2.3 Faktory ovlivňující migraci

Samotné migraci předchází důležitý proces rozhodování. Rozhodnutí migranta odejít a volba cílové země jsou vždy výsledkem kombinací mnoha faktorů. Jednotlivé důvody může migrant brát v úvahu vědomě, často však část motivace migrovat zůstává pocitová (Kabeleová, 2003). Proto se migrační teorie snaží tyto faktory zkoumat a hodnotit, přičemž každá teorie vidí základ migrace v odlišných příčinách. Díky velkému množství těchto teorií vznikají i mnohá členění faktorů působících na migraci. Obecně však mohou být rozděleny do následujících skupin.

• Faktory ekonomické

Jedním z ekonomických faktorů je *HDP na obyvatele* dané země, který má na migraci pozitivní vliv. Podle výsledku mnohých studií lze usuzovat, že do zemí s vyšším HDP na obyvatele budou migranti přicházet, zatímco ze zemí s nižším HDP na obyvatele budou lidé spíše odcházet (Kabeleová, 2003). Významné jsou i *mzdové rozdíly* mezi zeměmi, kdy mnohé migrační teorie připisují vyšší úrovni mezd v cílové zemi pozitivní vliv na velikost migrace¹ (Borjas, 2009). *Zaměstnanost* v cílové zemi je pro migranty velkým magnetem, zatímco *nezaměstnanost* v zemi původu je častým důvodem k jejich odchodu². Důležitým faktorem je vzdělání, respektive *obecná úroveň dosaženého vzdělání* v cílové zemi. Země s vyšším obecným vzděláním vykazují nedostatek pracovní síly pro nejnižší kategorie pracovního trhu, neboť místní lidé nechtějí podřadné práce vykonávat. Tyto mezery na dně pracovní hierarchie tak zaplňují právě příchozí migranti. (Kabeleová, 2003)

¹ Nárůst mzdového rozdílu mezi zemí původu a určení o 10 procentních bodů zvyšuje pravděpodobnost migrace o zhruba 7 procentních bodů. (Borjas, 2009)

² Nárůst míry zaměstnanosti o 10 procentních bodů v zemi původu redukuje pravděpodobnost migrace o dvě procenta. (Borjas, 2009)

- **Faktory socioekonomické**

Jedním z faktorů, které lze zařadit do této skupiny, je společná *historie* cílové země a země původu, zejména jejich koloniální minulost, ale i náborové pracovní programy z nedávnější doby. Tímto způsobem přišla do Evropy v šedesátých a sedmdesátých letech řada Turků a Maročanů. Výrazně ve prospěch migrace působí společný *jazyk* a *kulturní příbuznost* zemí. Klíčovou roli také sehrávají tzv. *migrační sítě*, kterými se myslí sociální prostředí a struktura krajanů, kteří v cílové zemi oficiálně nebo neoficiálně působí. Podstatou je tedy vzájemná spřízněnost a skutečnost, že krajané v cílové zemi již znají tamní podmínky a usnadňují dalším migrantům příchod a pobyt v zemi. Do socioekonomických faktorů se také řadí osobní charakteristiky migrantů, jimiž jsou *věk*, *pohlaví*, *rodinný stav* a *dosažené vzdělání*. (Kabeleová, 2003) Borjas (2009) tvrdí, že migrace je nejčastější mezi mladšími a vzdělanějšími pracovníky. Podrobněji, podle publikace OECD (2008), nejčastěji migrují lidé ve středním věku 25-33 let. Častější migrace vzdělanějších lidí může být z části odrazem imigračních politik jednotlivých států, které se snaží přilákat zejména kvalifikovanou pracovní sílu. Faktor pohlaví také hraje určitou roli v rozhodnutí migrovat. Muži jsou mezi migranty zastoupeni ve větší míře než ženy, avšak v současné době se tyto rozdíly začínají stírat. Ženy častěji imigrují do vyspělých zemí, jelikož je zde kladen větší důraz na rodinu a lepší množství vzdělávání a pracovního uplatnění. U rodinného stavu došlo ke zjištění, že více migrují svobodní jedinci, než lidé žijící v manželství.

- **Faktory geografické**

Podle Kabeleové (2003), nezanedbatelným faktorem ovlivňujícím rozhodnutí migrovat a velikost těchto migračních toků, je *geografická vzdálenost* zemí a jejich dostupnost neboli *logistická dosažitelnost*. Mnoho studií uvádí, že mezi vzdáleností a pravděpodobností migrace existuje negativní korelace. Čím je vzdálenost mezi cílovou a domácí zemí větší, pravděpodobnost migrace klesá (Borjas, 2009). Tento fakt je založen na kalkulaci nákladů stěhování, kdy se tyto při větší vzdálenosti zvyšují. V současné době je však díky technologickému pokroku význam vzdálenosti snižován. (Kabeleová, 2003)

- **Faktory psychologické**

Mezi faktory psychologické lze zařadit *strach* z nového prostředí, *deprivaci* z odloučení od rodiny a přátel, *nejistotu* ohledně získání nového zaměstnání v cílové zemi a mnohé další.

Pokud jsou tyto psychologické faktory vysoké, mohou od migrace odrazovat a snižovat migrační toky.

Podobné členění faktorů působících na rozhodování o migraci nabízí ve své studii Everett Lee (1966), který je shrnuje také do čtyř, avšak mírně odlišných kategorií:

- faktory související s oblastí původu migrantů;
- faktory související s cílovou oblastí;
- existující překážky;
- osobní faktory.

První dvě skupiny obsahují četné faktory, které migranty přitahují nebo odpuzují a to jak v zemi původu, tak i v zemi určení. Obecně lze říci, že migranti mají lepší a realističtější informace o místě původu, zatímco jejich znalosti o místě určení jsou poněkud povrchní a zkreslené. Do skupiny existujících překážek migrace Lee (1966) řadí zejména vzdálenost zemí a dopravu, přičemž v současné době se jejich význam díky technologickému pokroku snižuje. Osobní faktory neboli individuální rozdíly mezi migranty také hrají důležitou roli, neboť někteří lidé jsou odolní vůči změnám jakéhokoli druhu, zatímco jiní po změnách touží. (Lee, 1966)

2.4 Přehled teoretických přístupů k migraci

Migraci lze zkoumat v různém měřítku, a to od individuálních pohnutek a subjektivního prožívání přes rodinné sítě a životní strategie domácností, národních států a institucí, až po mezinárodní vztahy a globální světový systém (Janků, 2006). Migrační modely se v první řadě snaží podchytit hlavní migrační faktory a vyjádřit jejich vliv na migraci, a posléze vliv migrace na vysílající a přijímající země. Existuje hned několik teorií, které se vyvinuly nezávisle na sobě v rámci různých oborů. Každá z nich vysvětluje určité pojetí nebo typ mezinárodní migrace podle doby, ve které vznikala, a podle toho, kterými migračními proudy a příčinami se zabývala. Proto se teorie často liší zejména v tom, kterou příčinu považují při vzniku mezinárodní migrace za hlavní, a na které otázky se snaží najít odpověď. (Ilinitchi, 2010)

Jednotlivé přístupy k migraci se tak výrazně odlišují jak ve svých předpokladech, tak i závěrech. Bývá to vysvětlováno tím, že žádný z existujících teoretických přístupů k migraci neodpovídá současně na všechny tři hlavní problematické okruhy spjaté s migrací. Komplexní

migrační model by tedy měl umět předpovědět velikost a směr migračních toků, zohlednit asimilační proces migrantů a zhodnotit vliv migrantů na přijímací ekonomiku. Proto bývá zdůrazňováno, že pro plné porozumění fenoménu mezinárodní migrace je nutný celostní pohled, který bude multidisciplinární a víceúrovňový. (Ilinitchi, 2010)

2.4.1 Ravensteinovy „zákony migrace“

Modelování prostorové mobility obyvatelstva je poměrně složitou úlohou a v porovnání s jinými disciplínami její výzkum začal poměrně pozdě. Až v letech 1885 a 1889 napsal geograf Ernest Ravenstein své první detailnější práce o migraci, které sice nevyústily v ucelenou migrační teorii, ale obsahovaly na základě pozorování migrace ve Velké Británii a Spojených státech amerických popis zákonitostí migračních procesů (Ilinitchi, 2010). Zkráceně jsou popsány následovně:

- většina migrantů preferuje kratší vzdálenosti;
- migranti, kteří cestují na větší vzdálenosti, míří do obchodních a průmyslových center;
- každý proud migrace generuje migrační protiproud;
- nárůst obyvatelstva velkých měst je z větší části způsoben spíše přísunem migrantů než přirozeným růstem původního obyvatelstva;
- objem migrace roste spolu s vývojem průmyslu a obchodu a s rozvojem dopravy;
- většina migrantů pochází ze zemědělských oblastí a míří do průmyslových a obchodních center;
- většina faktorů migrace má ekonomický charakter;
- migranti, kteří se posunují do cílových oblastí, za sebou nechávají „prázdná místa“, která jsou naplněna jinými migranty z jiných oblastí;
- ženy migrují častěji než muži v případě kratších vzdáleností, u delších vzdáleností je tomu opačně (Ilinitchi, 2010).

Na svou dobu to byly pozoruhodné závěry, zejména s ohledem na omezenou dostupnost informačních zdrojů a chybějící výpočetní techniku. Tyto zákony později inspirovaly řadu badatelů k vypracování různých kvantitativních migračních modelů. (Ilinitchi, 2010)

Z pohledu ekonomie lze přístupy k migraci rozdělit na dva typy, a to na mikroekonomické modely a makroekonomické modely. První odpovídají na otázku „proč lidé migrují“ a druhé většinou na otázku „odkud migranti přicházejí a kam směřují“. Makroekonomické modely jsou většinou empiricky orientované, neboť makroekonomická

data jsou snadněji získatelná než mikroekonomická, a co se týče rozvojových zemí, jsou to mnohdy jediná dostupná data. (Ilinitchi, 2010)

2.4.2 Neoklasická ekonomie

Pravděpodobně nejstarší a nejznámější teorie mezinárodní migrace byla původně vyvinuta, aby vysvětlila pracovní migraci v procesu hospodářského rozvoje. Na *makroekonomické úrovni* dnes zkoumá příčiny migrace, jako jsou rozdíly v příjmech mezi zeměmi, rozdíly v nabídce a poptávce pracovních sil a možnosti zaměstnání (Vojtková, 2005). Massey (1993) uvádí, že země s větší vybaveností pracovní silou mají mzdy na nižší rovnovážné úrovni, zatímco země s nižší vybaveností mají rovnovážnou mzdu na úrovni vyšší. Výsledný rozdíl ve mzdách způsobuje pohyb pracovníků ze zemí s nižšími mzdami do zemí se mzdami vyššími. Důsledkem tohoto pohybu je snížení nabídky práce a růst mezd v kapitálově chudších zemích, zatímco v kapitálově bohatších zemích dochází k opačnému efektu, což by v dlouhodobém měřítku mělo vést k rovnováze mezi rozvinutými a zaostalými regiony, respektive zeměmi. Lze tedy shrnout, že na makroúrovni jsou trhy práce hlavními mechanismy vyvolávající mezinárodní toky pracovní síly.

Na *mikroekonomické úrovni* je neoklasický model modelem individuální volby (Massey, 1993). Tento se soustředí na jedince a jeho racionální kalkulaci nákladů a přínosů migrace v určitém časovém horizontu s následnou volbou maximálního zisku (Vojtková, 2005). Lidé se tedy stěhují tam, kde mohou být vzhledem ke svým schopnostem velmi produktivní, avšak než začnou čerpat vyšší mzdu spojenou s vyšší produktivitou, musí vynaložit určité náklady spojené s migrací. Mezi tyto náklady můžeme zařadit například náklady na cestování, náklady spojené s hledáním nové práce, případné úsilí vynaložené na učení se novému jazyku a kultuře, psychologické náklady spojené s adaptací na nové prostředí a vytváření nových vazeb. Potenciální migrant odhadne tyto náklady a přínosy a přestěhuje se na místo, kde očekává nejvyšší výnosy³ plynoucí z migrace. (Massey, 1993)

Podle Ilinitchi (2010) neoklasický přístup, jako každý jiný teoretický model, opomíná určité aspekty migrace, neboť nevysvětluje například na první pohled iracionální migraci do

---

³ Čisté výnosy migrace se odhadují tak, že zjištěné příjmy odpovídající individuálním dovednostem migranta v cílové zemi se vynásobí pravděpodobností získání zaměstnání v cílové zemi (u nelegálních migrantů se jedná o pravděpodobnost jejich deportace), od těchto se odečte příjem, který by migrant pobíral v zemi původu vynásobený pravděpodobností získání zaměstnání doma. Tento rozdíl je diskontován o faktor, který odráží vyšší užitečnost současných příjmů než budoucích. Nakonec se odečtou náklady vynaložené na migraci (zahrnující i psychologické náklady). (Massey, 1993)

oblastí s nižší ekonomickou výkonností, migraci iniciovanou ze strany firem a nebere v úvahu ani faktory, které nemají přímou spojitost s pracovním trhem (např. lepší školství, bydlení, přístup k pojištění a půjčkám, a jiné).

2.4.3 „Push-pull“ teorie

Přístupy vycházející z neoklasické teorie jsou známy jako „push-pull“ teorie. Z tohoto pohledu je rozhodnutí migrovat ovlivněno faktory, které vytvářejí dvě síly, a to tlaku („push“) a tahu („pull“) (De Haas, 2008). K první skupině faktorů bývá řazen demografický růst, nízká úroveň životních podmínek, nedostatek ekonomických a pracovních příležitostí, politické represe. Ke druhé skupině faktorů jsou řazeny poptávka po práci, dostupnost pozemků, příznivé ekonomické příležitosti a politické svobody (Vojtková, 2005). Na první pohled se tak může „push-pull“ model zdát velmi atraktivní, neboť je schopen obsáhnout snad všechny faktory ovlivňující migrační rozhodnutí, avšak i tento model má mnohé kritiky. Kritizováno je například, že „push“ a „pull“ faktory se v sobě navzájem odrážejí, a že se tak zdají být jako dvě strany téže mince. Dalším omezením je, stejně jako u neoklasického modelu, jeho nerealistický pohled na migraci jako na individuální kalkulaci přínosů a nákladů migrace. Model také nezahrnuje zpětnou migraci a současný výskyt emigrace, což z něj činí statický model se zaměřením na vnější faktory jako příčiny migrace. (De Haas, 2008)

2.4.4 Historicko-strukturální teorie

Historicko-strukturalistický přístup, který má své kořeny v marxistické politické ekonomii, tvrdí, že ekonomická a politická moc je mezi rozvinuté a rozvojové země rozdělena nerovnoměrně a lidé nemají v těchto zemích stejný přístup ke zdrojům (Vojtková, 2005). Místo postupné modernizace a posunu směrem k ekonomickému rozvoji jsou rozvojové země uvězněny ve svém nevýhodném postavení v rámci světové geopolitické struktury (De Haas, 2008). Zdroje chudých zemí jsou pak využívány proto, aby bohatí byli ještě bohatší. Podle tohoto přístupu nemá jedinec možnost svobodné volby a rovný přístup k informacím, jak tvrdí neoklasická teorie (Vojtková, 2005). Migrace jedinců je tedy spíše nedobrovolná, jelikož došlo k poškození tradičních ekonomických struktur v důsledku začlenění zemí do globálního politicko-ekonomického systému. Kritici této teorie poukazují na její příliš pevný a deterministický pohled na jednotlivce jako na oběti, které se pasivně přizpůsobí makroekonomickým silám. (De Haas, 2008)

2.4.5 Teorie duálního trhu práce

Tato teorie vychází z rozdělení pracovního trhu vyspělé země na primární a sekundární pracovní sektor. Primární je tvořen vysoce kvalifikovanými odborníky, zatímco sekundární je tvořen nekvalifikovanými pracovníky, je typický malou atraktivitou kvůli nízkým mzdám, často i špatným pracovním podmínkám, nestabilitě zaměstnání a v podstatě nulovým možnostem kariérního růstu (Vojtková, 2005). Mezinárodní migrace je podle této teorie způsobena trvalou poptávkou po práci přistěhovalců, která je dána ekonomickou strukturou vyspělých zemí (Massey, 1993). Příčinami tedy nejsou „push“ faktory v zemích původu (například nízké mzdy nebo vysoká nezaměstnanost), ale „pull“ faktory v cílových zemích, především neustálá a nezbytná potřeba pracovních sil z jiných zemí (Vojtková, 2005). To, co zaměstnavatelé ve vyspělých zemích potřebují, jsou pracovníci, kteří na spodní úroveň pracovních míst pohlížejí pouze jako na prostředek k vydělávání peněz bez ohledu na jejich stav nebo prestiž. Přistěhovalci tuto potřebu uspokojují, alespoň na počátku své kariéry, neboť se necítí být členy společnosti, neberou ji jako referenční ve svých srovnáních a často se nestarají o status v cílové zemi, ale spíše o příjem plynoucí ze zaměstnání, zvláště pokud pocházejí ze zemí s nižší životní úrovní. (Massey, 1993)

2.4.6 Nová ekonomie pracovní migrace

V posledních letech zpochybnila „nová ekonomie migrace“ mnoho předpokladů a závěrů neoklasické teorie. Kritizováno bylo především příliš individualistické pojetí migrace. Klíčovou myšlenkou tohoto nového přístupu je, že rozhodnutí migrovat není pouze rozhodnutím jednotlivce, ale i větších celků, především rodin a domácností (Massey, 1993). Tyto usilují nejen o maximalizaci výnosů, ale i minimalizaci rizik spojených s nepředvídatelnými událostmi a výkyvy trhu. Tato rizika jsou při rozhodování o migraci důležitější, než mzdové rozdíly. Ty proto nemusí být podmínkou k migraci do jiné země a také jejich vyrovnání nemusí migrační proud zastavit, pokud rizika přetrvávají (Vojtková, 2005). Na rozdíl od jednotlivce jsou domácnosti schopny lépe možná rizika kontrolovat a prostřednictvím diverzifikace zdrojů je snižovat. Diverzifikace zdrojů příjmů rodiny může být zajištěna právě migrací některých členů rodiny do zahraničí, přičemž rodinní příslušníci, kteří zůstali v domovské zemi, pak mohou přijímat finanční výpomoc (remittance) zasílanou migrantem (Massey, 1993). Zatímco v neoklasickém modelu remittance nehrají žádnou roli, v rámci nové ekonomie migrace jsou vnímány jako jeden z nejdůležitějších motivů k migraci. (De Haas, 2008)

2.4.7 Teorie světových systémů

Vojtková (2005) uvádí, že teorie světových systémů vysvětluje mezinárodní migraci přes obecné makro modely sociálního, ekonomického a politického vývoje. Spojuje příčiny migrace se strukturou světových trhů a s postupující, především ekonomickou, globalizací. Pronikání kapitalistických ekonomických vztahů z center do okrajových společností narušuje stávající systémy a formy ekonomické a sociální organizace v těchto periferiích, čímž vytváří předpoklady pro mezinárodní migraci. S vidinou většího zisku hledají kapitalistické firmy z vyspělých zemí na periferiích levnější půdu, suroviny, pracovní sílu a nové odbytové trhy. Tento proces probíhá v různé míře již od šestnáctého století, v minulosti především v rámci koloniálních vztahů a dnes prostřednictvím vlád vyspělých zemí a nadnárodních firem. Migrace je podle této teorie tedy přirozeným důsledkem narušení, která jsou nevyhnutelně spjata s procesem kapitalistického rozvoje.

2.4.8 Teorie sítí

Teorie sítí zdůrazňuje v migračním procesu význam mezilidských vazeb. Neformální sítě migrantů vznikají osobními vazbami mezi migranty, bývalými migranty a těmi, kteří zůstali v zemi původu. Jde o vazby příbuzenské, přátelské nebo vazby v rámci komunity. Tyto vazby někdy bývají označovány jako sociální kapitál, neboť poskytují jedincům i skupinám důležité zdroje informací, sociální či finanční pomoci a podporu v případě osobních problémů. Zvyšují tedy pravděpodobnost migračního pohybu i jeho růstu, neboť když počet migrantů a vazeb překročí určitou mez, jsou náklady na každou další migraci i rizika, která migrant podstupuje, nižší, což podněcuje další migraci a dále rozšiřuje sítě a snižuje náklady i rizika. (Vojtková, 2005) Sítíové efekty tak vysvětlují stálou migraci bez ohledu na příčiny jejího vzniku. Důležitým závěrem této teorie je, že migrační selektivita má tendenci po počáteční fázi migrantů klesat, neboť dochází k rozšíření migračních zkušeností napříč migrační komunitou. Avšak možné je i její zpětné zvýšení, pokud by došlo k oslabení migračních sítí. (De Haas, 2008)

2.4.9 Institucionální teorie

Se vznikem mezinárodní migrace začaly vznikat i soukromé instituce a dobrovolné organizace, aby uspokojily poptávku vzniklou nerovnováhou mezi velkým počtem imigrantů a omezeným počtem víz, které vyspělé země nabízejí (Massey, 1993). Institucionální teorie tak klade důraz na vliv těchto institucionálních subjektů, které podporují migraci a určitým

způsobem ji formují. V rámci této teorie se dá mluvit o dvou skupinách institucionálních subjektů. První skupinou jsou organizace či jednotlivci napomáhající především nelegální migraci za účelem zisku. V důsledku překážek, které si cílové země vytvořily, aby se bránily přílivu imigrantů, vzniká černý trh. Tito jedinci i společnosti tak vydělávají na migrantech, kteří se snaží ilegálně dostat do vybrané země. Jde o úplatné převody přes hranice, pašování lidí ze země původu do jiné, falšování dokumentů, fňgované svatby a další. Migranti jsou často vystaveni vykořisťování, okrádání, podvodům nebo zneužívání, a to zejména ženy a děti. (Vojtková, 2005)

Druhou skupinu tvoří nevládní a mezinárodní organizace a jedinci poskytující migrantům rady, sociální služby a hlavně právní poradenství, jak získat různé dokumenty, jak žádat o azyl či povolení k pobytu. Všechny tyto instituce a organizace podporují a pomáhají udržovat mezinárodní migraci, neboť bez nich by migranti měli méně informací a kontaktů potřebných k úspěšné migraci. Podobně jako u teorie sítí je migrační proud stále více institucionalizován a stává se čím dál víc nezávislejší na okolnostech, které ho vyvolaly. (Vojtková, 2005)

2.4.10 Teorie kumulativní příčiny

Kromě rozvoje migračních sítí a institucí podporujících migraci, se mezinárodní migrace udržuje i jinými způsoby, které zvyšují pravděpodobnost dalšího pohybu. Tento proces je nazýván kumulativní příčinou (Massey, 1993). Podle teorie kumulativní příčiny mění každý akt migrace společenský kontext, ve kterém se o následné migraci rozhoduje, a to často takovým způsobem, že se další migrace stává pravděpodobnější. V důsledku mezinárodní migrace nastávají změny v ekonomické, sociální i kulturní oblasti, a to jak v zemi původu, tak v cílové zemi. V této souvislosti se mluví například o tzv. sociálním označování některých zaměstnání. Jedná se o to, že některé kategorie zaměstnání s vysokým zastoupením imigrantů, získají nálepku zaměstnání nevhodného pro domácí obyvatele, což vede k další poptávce po imigrantech. Toto stigma určité profese nevychází z jeho charakteristik, ale pouze ze značného zastoupení imigrantů v této profesi (Vojtková, 2005). Například ve většině evropských zemí se jedná o práci v automobilovém průmyslu, zatímco ve Spojených státech je tato považována za práci domorodců (Massey, 1993).

2.4.11 Teorie migračních systémů

Různé poznatky teorie světových systémů, teorie sítí, institucionální teorie a teorie kumulativní příčiny naznačují, že migrační toky nabývají určité stability a struktury v prostoru a čase, což umožňuje identifikaci stabilních mezinárodních migračních systémů. Tyto systémy se vyznačují relativně intenzivní výměnou zboží, kapitálu a osob mezi některými státy a méně intenzivní mezi jinými. Mezinárodní migrační systém obvykle obsahuje jádrovou oblast, kterou může být země nebo skupina zemí, a dále skupinu specifických vysílajících zemí. (Massey, 1993) Dochází tak k poměrně úhlednému geografickému strukturování a shlukování migračních toků. Na mezinárodní úrovni lze proto identifikovat několik migračních systémů, v nichž se regiony v rozvojových zemích specializují na migraci do určitých regionů rozvinutých zemí. Jde například o Severoamerický migrační systém, který propojuje Mexiko a státy Střední Ameriky s USA a Kanadou, nebo v Evropě Středomořský migrační systém spojující země Severní Afriky a Turecka s Evropskou unií. Teorie zkoumá oba konce migračního proudu, neboť migraci dochází k přetváření sociálně-ekonomického vývoje jak v zemi původu migrantů, tak i v cílové zemi. Například remitence zasílané zpět členům rodiny mohou změnit sociální a ekonomickou situaci v zemi původu a podpořit tak další migraci. (De Haas, 2008)

Z výše uvedeného výčtu teorií zabývajících se migrací je tedy zřejmé, že neexistuje a patrně ani existovat nebude jediná „všeobjímající“ teorie migrace z důvodů nemožnosti sjednocujícího pokrytí výrazné typové i měřítkové diferenciací migračních procesů. (Drbohlav, Uherek, 2007)

2.5 Základní pojmy související s trhem práce

V odborné ekonomické literatuře existuje několik odlišných přístupů vymezení pojmů týkajících se trhu práce, avšak pro potřeby této práce budou vymezeny následovně (Šimek, 2007).

Trh práce je místo, kde se střetává nabídka a poptávka po práci, kde se zaměstnavatel a zaměstnanec najdou a dohodnou na smlouvě o mzdě, pracovní době, vykonávané práci a atd. Za **práci** je považován každý druh manuální nebo duševní činnosti, který je v tržní ekonomice nutný k produkci výrobků a služeb a je zaměřen na získání důchodu. **Pracovní sílu** tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo, což jsou osoby pracující nebo které pracovat chtějí. Do této skupiny nepatří nepracující studenti, nepracující důchodci, ženy v domácnosti

a některé skupiny osob, které nejsou počítány mezi nezaměstnané, neboť nehledají práci aktivně, např. bezdomovci (Šimek, 2007). **Mzda** je odměna za práci v pracovním poměru vyplácená v soukromém sektoru, zatímco zaměstnancům zákonem určených institucí, především státním zaměstnancům, náleží **plat** (Chvátal, 2012).

Poptávka po práci je určena množstvím práce, které firma najímá při různých mzdových sazbách. **Nabídka práce** vyjadřuje všechny kombinace množství práce a mzdy, kdy její velikost závisí na výši mzdové sazby a je určena ztrátou spojenou s obětováním volného času. **Rovnováha na trhu práce** vzniká při rovnovážné mzdě, která je dána průsečíkem křivky tržní poptávky po práci a křivky tržní nabídky práce⁴. (Šimek, 2007)

Pracovní migrant je podle Hůle (2009) osoba, „*kteřá vstupuje do země jako cizí pracovní síla na pozvání vlády nebo budoucího zaměstnavatele. Dále to může být osoba, která vstoupila do země samostatně za účelem nalezení práce v zahraničí*“. **Pracovní migraci** lze dělit na různé typy podle trvání, například jde o dlouhodobější úvazky, sezónní práce, příhraniční pracovní aktivity apod. (Hůle, 2009) Všechny tyto druhy se řídí stejnými základními faktory: pracovníci chtějí zlepšit svou ekonomickou situaci a firmy chtějí najmout produktivnější pracovníky (Borjas, 2009).

---

⁴ Tržní poptávka po práci je součtem individuálních křivek poptávky po práci všech firem na trhu práce, přičemž je zahrnuta stejná práce ve všech odvětvích. Tržní nabídka práce je součtem individuálních nabídek práce v určité profesi, případně odvětví. (Šimek, 2007)

3 SOCIO-EKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA IRSKA A VÝVOJ IMIGRACE V IRSKU

3.1 Základní charakteristika Irska

Irská republika leží v severozápadní Evropě na ostrově Irsko, který náleží k Britským ostrovům. Irsko zaujímá přibližně 83 procent ostrova, přičemž zbytek připadá na Severní Irsko, které je od roku 1922 součástí Spojeného království. Rozloha státu činí sedmdesát tisíc kilometrů čtverečních, což jej řadí na triadvacáté místo v pořadí největších zemí Evropy. Jeho břehy omývá Atlantský oceán, Irské a Keltské moře. Hlavním a zároveň největším městem Irské republiky je Dublin (v originále Baile Átha Cliath), který leží na východě země při ústí řeky Liffey do Irského moře. Podnebí Irska ovlivňuje teplý Golfský proud od Atlantického oceánu, díky kterému je místní klima poměrně teplé a daleko mírnější než v jiných zemích s podobnou zeměpisnou šířkou. (Lang, 2010) Další obecné údaje o Irsku obsahuje Tabulka 3.1.

Tab. 3.1: Základní údaje o Irsku

Rozloha	70 273 km ²
Počet obyvatel	4 581 269 obyvatel (2011)
Hustota zalidnění	65,2 obyvatel/km ²
Hlavní město	Dublin - Baile Átha Cliath (1 270 603 obyvatel, 2011)
Další velká města	Cork, Galway, Limerick, Waterford
Státní zřízení	Parlamentní republika
Měna	Euro (€)
Úřední jazyk	Angličtina, irština
Náboženství	Římsko-katolická (92 %), protestantská (3 %), ostatní (5 %)

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012), Central Intelligence Agency (2012); vlastní úprava

3.1.1 Administrativní členění

Nejčastěji uváděné členění země představuje 26 historických okresů (county), které se používá především ve sportovním a kulturním kontextu. Samosprávu okresní úrovně má však 34 územních celků, z nichž většina je totožná s územím celého jednoho okresu, jichž je 29. Zbylými 5 celky jsou města Dublin, Cork, Limerick, Galway a Waterford, která jsou spravována odděleně od příslušných okresů. Vyšších územních celků, krajů, je 8. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

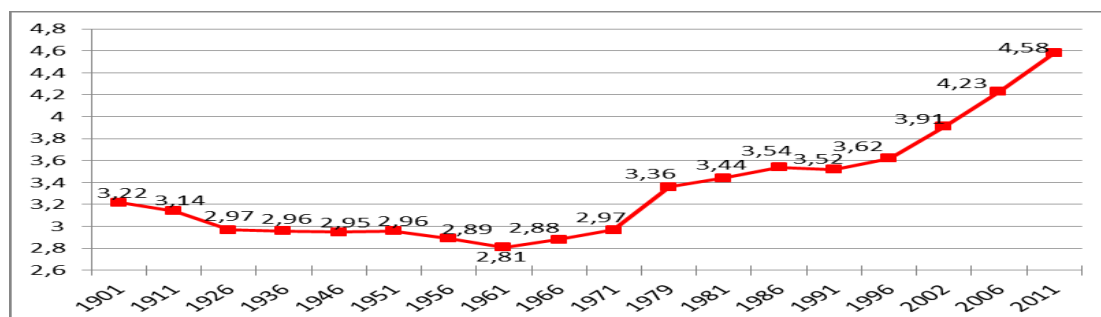
Pro účely čerpání z fondů Evropské unie se Irsko dělí na dva regiony úrovně NUTS 2. Rozlohou jsou si rovnocenné, avšak hospodářským rozvojem a hustotou zalidnění se dosti odlišují. Prvním regionem je Border, Midland and Western, který zahrnuje spíše doposud zaostávající část Irska na jeho severozápadě. Celá oblast se potýká s nedostatkem větších městských středisek, zato má dostatek turisticky atraktivních lokalit. Druhý region Southern and Western obsahuje jak tradiční městská střediska (hlavní město Dublin, přístav Cork, Limerick), tak i někdejší transatlantické letiště Shannon s navazující ekonomickou zónou. I zde se nacházejí atraktivní turistické lokality. (Loužecký, 2012c)

3.1.2 Obyvatelstvo

V Irsku žije přes čtyři a půl miliónů lidí, přičemž téměř 88 procent tvoří Irové. Statistiky uvádějí, že pouze irsky se dorozumí dvě procenta lidí, 30 procent je anglicky mluvících s různou úrovní znalosti irštiny a 68 procent mluví pouze anglicky. Oba dva jazyky jsou však uznány jako úřední. Co se týká náboženství, katolictví má v Irsku silnou převahu. Přibližně 92 procent obyvatel vyznává římskokatolickou církev, tři procenta se hlásí k protestantské církvi a zbytek vyznává buďto jiné nebo žádné náboženství. Katolictví má silný vliv na konzervativní tvář celé země⁵. (Lang, 2010)

Věk obyvatelstva je relativně nízký, neboť 21 procent je mladší 15 let a věková skupina 65 let a více tvoří necelých 12 procent. Očekávaná délka života při narození je u mužů 78 let a 82 let u žen. Úhrnná plodnost se pohybuje na magickém čísle 2,01 dětí na jednu ženu. (CIA, 2012) Přibližně 60 procent irské populace žije ve městech a obcích s více než 1 000 obyvatel, přičemž hustota osídlení je nejvyšší na východě a jihu. (Loužecký, 2012a) Vývoj absolutního počtu obyvatel Irska od roku 1901 do roku 2011 je znázorněn na následujícím Grafu 3.1.

Graf 3.1: Vývoj počtu obyvatel v Irsku v letech 1901 až 2011 (v mil.)

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

⁵ Irsko společně s Polskem a Maltou jsou dnes jedinými třemi zeměmi v Evropě, ve kterých je uzákoněn zákaz potratů. (Lang, 2010)

Z Grafu 3.1 je patrné, že se počet obyvatel Irska vyvíjel ne vždy zcela příznivě. Od počátku sledovaného období do šedesátých let je vidět postupný, celkem mírný úbytek obyvatel, zatímco od druhé poloviny šedesátých let dochází k jejich nárůstu. K nejprudšímu růstu obyvatel dochází od druhé poloviny devadesátých let až do současnosti.

3.1.3 Politický systém

Během prvních dvou desetiletí po dosažení nezávislosti Irska v roce 1922 proběhla konsolidace státních institucí a byla nastolena tradice politické stability. Ústava z roku 1937 a Zákon o Irské republice z roku 1948 přerušily poslední formální svazky Irska se Spojeným královstvím. (Loužecký, 2012b) Do druhé světové války se Irsko nezapojilo a čtyři roky po jejím skončení opustilo britský Commonwealth (Lang, 2010).

Irsko je parlamentní republika se všeobecným volebním právem a prezidentem v čele státu. Zákonodárnou moc má Parlament (Oireachtas), který je tvořen prezidentem a dvěma komorami: Poslaneckou sněmovnou (Dáil, 166 členů) a Senátem (Seanad, 60 členů). Prezident je volen přímo voliči na funkční období 7 let, současným prezidentem Irska je Michael D. Higgins (od 29. října 2011). Výkonná moc je v rukou vlády nebo je vykonávána na základě jejího pověření. Současným předsedou vlády je Enda Kenny (od 9. března 2011). (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

V parlamentních volbách v únoru 2011 vyhrála, po mnoha letech vnitropolitické dominance strany Fianna Fáil, strana Fine Gael. Vyjednávání o nové vládě vyústilo v dohodu o vytvoření většinové koalice Fine Gael a labouristů, přičemž se jejich vládní program soustřeďuje na úkoly reformovat irský bankovní sektor, zajistit růst pracovních míst, obnovit výkonnost a posílit konkurenceschopnost irské ekonomiky. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

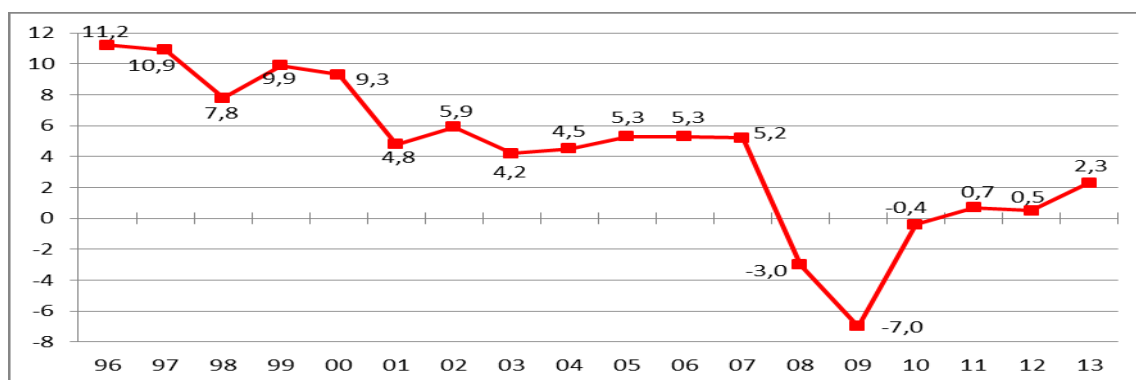
3.2 Sociálně-ekonomická charakteristika Irska

3.2.1 Ekonomická charakteristika

Irská republika byla dlouhou dobu hospodářsky slabou a více zemědělsky zaměřenou zemí, která svým vývojem zaostávala jak za Spojeným královstvím, tak i za většinou evropských zemí. Tato situace byla způsobena více faktory, například zpožděným průmyslovým vývojem, orientací na zemědělství, hladomory, emigrací obyvatel a dalšími. Situace se začala mírně zlepšovat až v šedesátých letech, kdy mimo jiné došlo k populačnímu růstu. V roce 1973 vstoupilo Irsko společně se Spojeným královstvím a Dánskem do

Evropského hospodářského společenství, což bylo doprovázeno optimistickými očekáváními, která se nevyplnila (Lang, 2010). Na konci osmdesátých let byla Irská republika v hluboké krizi. Vláda proto vyzvala zástupce podnikatelů, zemědělců, zaměstnanců a komunitních a dobrovolných neziskových organizací ke společnému jednání. Skupina byla nazvána Národním sociálním partnerstvím (National Social Partnership) a uzavřela dohodu (The Programme for National Recovery), která stanovovala vyšší růstu mezd a daní a společné priority pro další rozvoj Irska. (O'Donnell, O'Reardon, 2010) Tato politická dohoda vedla ke stabilní situaci ve fiskální oblasti, zatímco stagnace ekonomiky v polovině osmdesátých let přispěla ke snížení vysoké inflace, která v Irsku přetrvávala od pozdních sedmdesátých let. Během sedmdesátých a osmdesátých let výrazně vzrostla míra zapojení do středoškolského a vysokoškolského vzdělání a nová pracovní síla vstupující na trh měla mnohem vyšší úroveň lidského kapitálu než pracovní síla odcházející do důchodu. Tyto pozitivní domácí trendy byly doprovázeny příznivým posunem ve světové produkci a světovém obchodě. Jednalo se zejména o nárůst lehkého průmyslu a odvětví jakými jsou IT technologie a farmaceutika, což vedlo k velkému přílivu zahraničních investic, především ze Spojených států. Tyto zahraniční firmy si Irsko vybraly částečně i jako místo, odkud mohou exportovat na evropský jednotný trh, i když podstatná část vývozu byla zaměřena i do jiných zemí. Rychle rostla zaměstnanost, avšak s malým tlakem na růst mzdových sazeb, neboť existoval převis vysoké nezaměstnanosti, nízká participace žen na trhu práce a spousta irských pracovníků, jež se vracela ze zahraničí. (Lane, 2011) Země začala úspěšně prosperovat a z Irska se stal jeden z nejrychleji se rozvíjejících států, který si dokonce vysloužil přezdívku „Keltský tygr“ (Lang, 2010). Nejlepším obdobím byl konec devadesátých let, kdy v roce 1996 vzrostla irská ekonomika o 11,2 procent, což představovalo nejrychlejší míru růstu v zemích OECD (Loužecký, 2012d). Tento pozitivní vývoj tak dopomohl k tomu, aby v roce 2002 Irsko vstoupilo i do eurozóny a přijalo jednotnou měnu euro (Lang, 2010). Vývoj základních ekonomických ukazatelů od roku 1995 obsahuje Příloha č. 1. Následující Graf 3.2 zobrazuje meziroční změnu HDP Irska v období 1996 až 2013. Je z něj patrný zmiňovaný pozitivní vývoj irské ekonomiky na konci devadesátých let a počátku milénia, kdy je až do roku 2008 zřejmý kladný růst produktu. Inflace v té době kolísala mezi pěti a třemi procenty. Situace se však vlivem světové hospodářské krize v roce 2008 obrátila. Ještě v roce 2004 mělo Irsko 4. nejvyšší HDP na obyvatele na světě, přičemž v roce 2010 kleslo na jedenáctou příčku (Eurostat, 2012). Podrobnějším působením krize na irskou ekonomiku se bude zabývat kapitola čtvrtá.

Graf 3.2: Meziroční změna HDP v letech 1996 až 2013 (v %)

Poznámka: Údaje za roky 2012 a 2013 jsou předpovědi.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Struktura národního hospodářství

Podíl **primárního sektoru** na tvorbě HDP s rostoucí ekonomikou na konci devadesátých let výrazně poklesl, avšak stále se jedná o důležitý sektor. Jeho podíl na tvorbě HDP činí 2 procenta, zaměstnává 5 procent celkové pracovní síly a tvoří zhruba 8 procent irského exportu. (CIA, 2012) Zemědělství využívá 64 procent rozlohy země, dalších 9,4 procent rozlohy zaujímají lesy, ve kterých se ročně vytěží několik milionů kubických metrů dřeva. Nejvýznamnější složkou zemědělské produkce je výroba hovězího masa a mléka. Celkově dominuje živočišná výroba nad rostlinnou a vyváží se více než polovina celé zemědělské produkce, přičemž stoupá podíl zpracovaných produktů. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011) Významným odvětvím je i rybolov, a to jak mořský, tak i z vnitrozemských vod, neboť v tomto sektoru je zaměstnáno přes 16 tisíc lidí a dvě třetiny produkce směřuje na vývoz (Loužecký, 2012d).

Průmyslový sektor má v irské ekonomice významné postavení, jelikož představuje 29 procent HDP, zaměstnává přibližně 20 procent z celkového počtu zaměstnaných osob a tvoří téměř 90 procent veškerého vývozu (CIA, 2012). Výrazně se daří počítačovým technologiím⁶, nosnými obory irského průmyslu jsou také chemická a farmaceutická výroba, elektronika a optika. Jedním z tahounů irského hospodářství je i stavebnictví, které do příchodu krize zaměstnávalo až sedminu práceschopného obyvatelstva. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

Terciární sektor je v irské ekonomice dominantní, neboť služby tvoří 69 procent HDP a zaměstnávají téměř 76 procent pracovní síly (CIA, 2012). Významný je podíl obchodních služeb, služeb spojených s IT a pojišťovnictvím. K většímu rozvoji došlo ve finančních

⁶ Irsko patří k největším vývozcům softwaru na světě. (Lang, 2010)

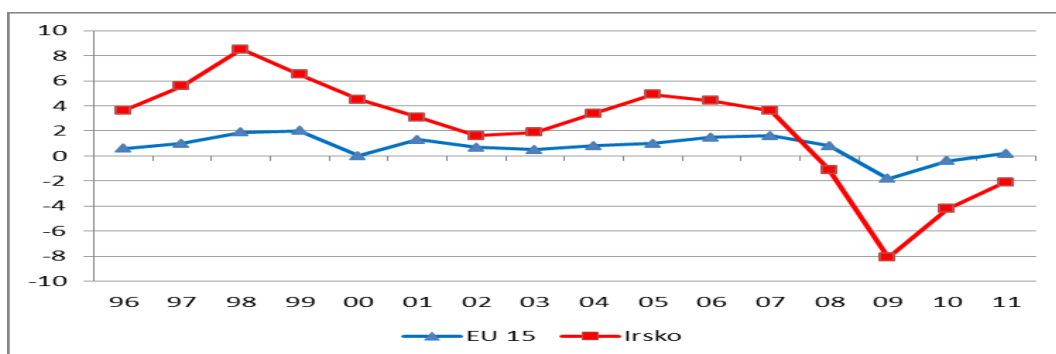
službách, v telekomunikačních službách, zákaznických centrech a turistickém ruchu. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

3.2.2 Trh práce

Ekonomický růst Irska v devadesátých letech byl způsoben zejména růstem kvantity⁷ a kvality irské pracovní síly. Tato dobře vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla do země přilákala přímé zahraniční investice a některé sektory jako například software, elektronika a call centra vykazovaly výjimečné míry výstupu a růstu zaměstnanosti. Irskou ekonomiku v devadesátých letech tak charakterizuje velký nárůst zaměstnanosti, vysoký růst HDP a pokles nezaměstnanosti. (Maloney, 2011)

Důležitým faktorem růstu irské ekonomiky a zaměstnanosti byly investice do vzdělávání a dovedností, kdy se výdaje na vzdělávání jako procento HDP v Irsku pohybují nad průměrem celé Evropské unie, který byl 5,07 procent HDP, a v roce 2008 činily 5,62 procent (Eurostat, 2012). I když je irská pracovní síla vzdělaná, byla donedávna oproti jiným evropským státům relativně levná, což bylo považováno za další faktor podporující pokles nezaměstnanosti v devadesátých letech. Při tomto poklesu tak nedocházelo k výraznému nárůstu inflace, neboť ta kolísala okolo tří procent. (Zemánek, 2006) Vývoj růstu zaměstnanosti v Irsku a v patnácti zemích Evropské unie od roku 1996 do roku 2011 je zobrazen na následujícím Grafu 3.3. Je na něm vidět, že růst zaměstnanosti v Irsku převyšoval průměr Evropské unie a to až do počátku ekonomické krize. Nejvyšší růst je pak patrný právě na konci devadesátých let.

Graf 3.3: Růst zaměstnanosti v letech 1996 až 2011 v Irsku a EU 15 (v %)

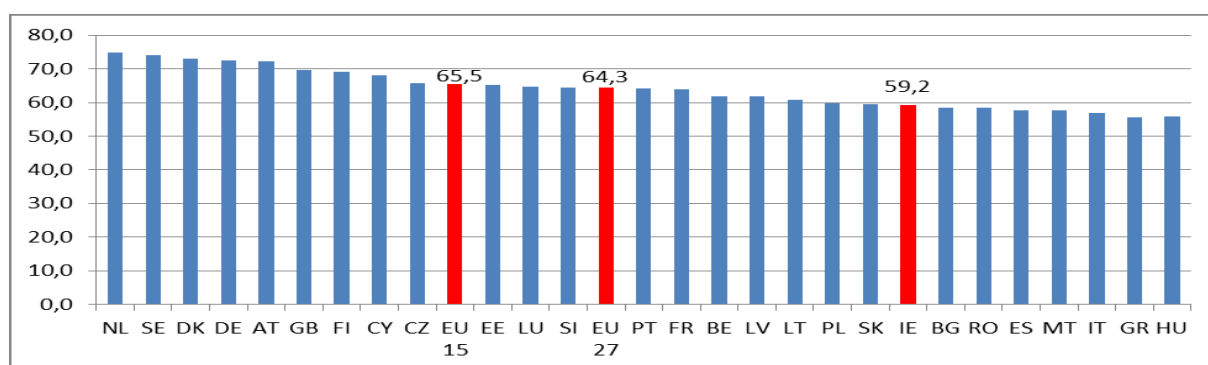
Poznámka: EU 15 tvoří Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Spojené království, Španělsko, Švédsko.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

⁷ Během devadesátých let se zvýšil počet pracovní síly, neboť dospěly děti narozené během baby boomu v 70. letech. (Maloney, 2011)

Míra zaměstnanosti v Irsku spolu s růstem ekonomiky vzrostla z necelých 55 procent v roce 1995 na 69 procent v roce 2007 a nebýt příchodu ekonomické krize, Irsko by nejspíše splnilo cíl Lisabonské strategie 70 procentní zaměstnanosti do roku 2010. Údaje o míře zaměstnanosti v roce 2011 v Irsku a zemích Evropské unie zobrazuje Graf 3.4. V grafu je červeně vyznačena míra zaměstnanosti v Irsku, průměr evropské sedmadvacítky, který činí 64,3 procent a úspěšnější patnáctky s 65,5 procenty. Z grafu je patrné, že se Irsko nachází pod průměrem Evropské unie, přičemž ještě ve zmiňovaném roce 2007 se nacházelo téměř o 4 procentní body nad průměrem.

Graf 3.4: Míra zaměstnanosti v EU v roce 2011 (v %)

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

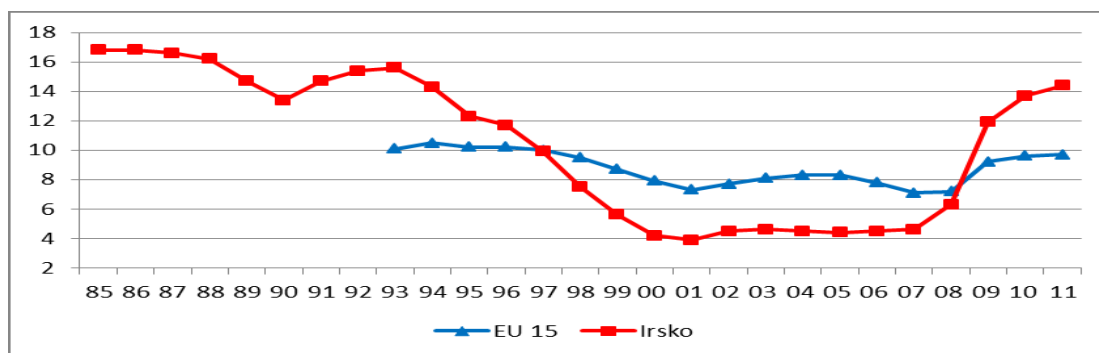
Zaměstnanost mužů bývá vyšší než zaměstnanost žen, což platí i v případě Irska. V roce 2011 činila míra zaměstnanosti žen 55,4 procent, což bylo blízko průměru celé Evropské unie, který byl 58,2 procent, a relativně blízko splnění lisabonského cíle týkajícího se zaměstnanosti žen⁸. Míra zaměstnanosti mužů v témže roce byla téměř 63,1 procent. Zaměstnanost starších osob, tedy věkové skupiny 55 až 64 let, je v Irsku dlouhodobě nad průměrem EU 27 a v roce 2011 činila 50 procent, čímž Irsko splnilo alespoň jeden z lisabonských cílů⁹.

Dalším často sledovaným údajem na trhu práce je míra nezaměstnanosti a také míra dlouhodobé nezaměstnanosti. S vysokou mírou nezaměstnanosti se Irsko potýkalo dlouhou dobu až do konce devadesátých let, kdy se podařilo tuto míru snížit pod průměr zemí evropské patnáctky. Vývoj míry nezaměstnanosti je zachycen na Grafu 3.5, kde je uvedena i míra nezaměstnanosti v patnácti zemích Evropské unie.

⁸Míra zaměstnanosti žen by měla do roku 2010 činit 60 procent. (Eurostat, 2012)

⁹Zaměstnanost starších osob by měla do roku 2010 činit 50 procent. (Eurostat, 2012)

Graf 3.5: Míra nezaměstnanosti v Irsku a EU 15 v letech 1985 až 2011 (v %)

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

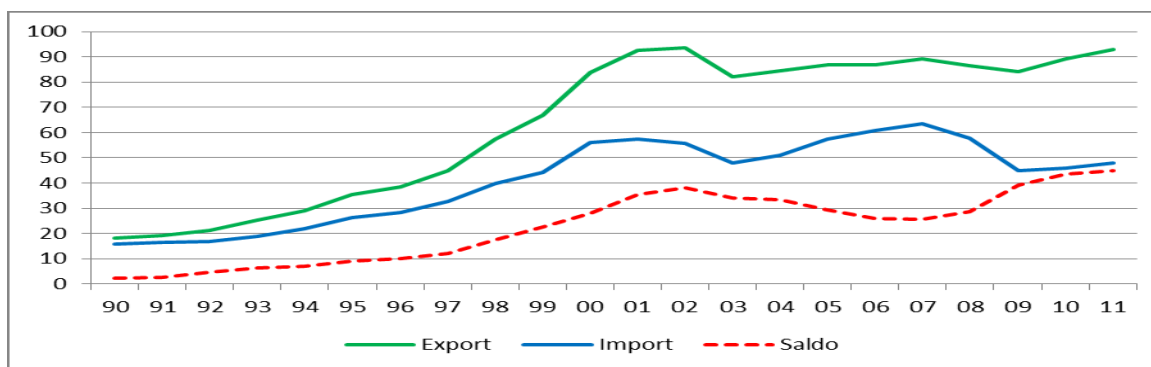
Příčina poklesu nezaměstnanosti a celoevropská přitažlivost irského trhu práce spočívala v obdivuhodné schopnosti irské ekonomiky generovat nová pracovní místa, přičemž tato schopnost byla tak vysoká, že irský trh práce dokázal vstřebat jak domácí zájemce o práci, tak zájemce z okolních zemí. V období 1998 až 2005 vzniklo v Irsku přibližně 500 000 nových pracovních míst, z toho například 120 tisíc míst ve stavebnictví, 50 tisíc v obchodu, 15 tisíc v hotelových službách a pohostinství, 70 000 ve zdravotnictví, 30 tisíc v dopravě a telekomunikacích, 90 tisíc ve finančních a ostatních službách, zejména v oblasti IT technologií. K nepatrné ztrátě pracovních míst došlo pouze v zemědělství, rybolovu a těžkém průmyslu. Zatímco v roce 1998 nabízelo Irsko 1 494 000 pracovních pozic a počet nezaměstnaných činil zhruba 126 tisíc, v roce 2005 bylo v zemi téměř dva miliony aktivních zaměstnanců a pouhých 85 tisíc osob bez práce. (Zemánek, 2006) Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, i ta měla v Irsku klesající tendenci. Například v roce 1992 činila 9,2 procent z celkového aktivního obyvatelstva a v letech 2001, 2002 a 2007 klesla na své minimum 1,3 procent. V současné době byl však zaznamenán opětovný nárůst, kdy například v roce 2011 činila 8,6 procent. Pro srovnání, průměr Evropské unie (EU 15) od roku 2000 neustále kolísá kolem tří procent. U žen je pak tato míra v Irsku téměř o polovinu nižší než u mužů, přičemž v unii panuje opačný trend. Podrobné údaje obsahuje Příloha č. 2.

3.2.3 Zahraniční obchod a investice

Irsko je malá, typicky exportně zaměřená ekonomika, a to díky velkému počtu nadnárodních firem, které se soustřeďují právě na exportní výrobu. Bilance zahraničního obchodu Irska je dlouhodobě aktivní, což je zobrazeno na následujícím Grafu 3.6, který zachycuje velikost importu, exportu a salda zahraničního obchodu v miliardách eur.

Graf 3.6: Vývoj irského importu, exportu a salda v letech 1990 až 2011 (v mld. eur)

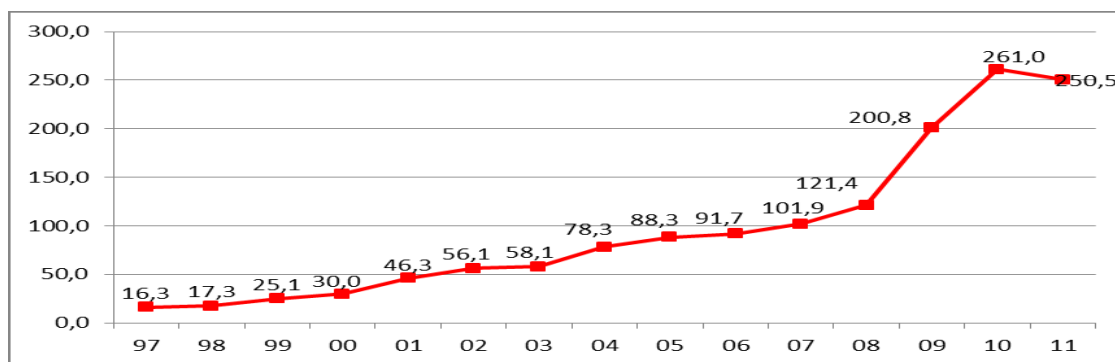
Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní zpracování

Z Grafu 3.6 je patrné, že ještě na počátku devadesátých let, kdy Irsko začínalo ekonomicky prosperovat, se hodnota importu a exportu téměř rovnala. Postupem času je však zřejmý rychlejší růst exportu nad importem, což bylo způsobeno přílivem zahraničních investorů, které přilákaly výhodné investiční podmínky a nízké firemní daně. Graf 3.6 také zachycuje křivku salda zahraničního obchodu, která se po celou sledovanou dobu pohybuje v kladných hodnotách. Mezi hlavní vývozní i dovozní partnery Irska patří zejména Spojené státy americké, Spojené království a Belgie, dále Německo a Francie. Obchod s ostatními členskými státy Evropské unie už není tak významný. V největší míře Irsko vyváží chemikálie a příbuzné výrobky, stroje a dopravní prostředky, průmyslové spotřební zboží, přičemž dovozní struktura je shodná s vývozní. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

Na počátku nového tisíciletí začalo do Irska proudit velké množství zahraničních investic. Tomuto jevu napomohl mimo jiné i velmi jednoduchý a průhledný daňový systém¹⁰. Přímé daně jsou v Irsku vůbec nejnižší v Evropské unii, přičemž se vláda snaží naplnit státní rozpočet především nepřímými daněmi a různými poplatky. Irsko je díky své nízké dani ze zisku firem, která již dlouhou dobu činí 12,5 procent, lákadlem právě pro zahraniční investory. Dalším motivačním prvkem je zvýšená sazba odpisů, která činí až 100 procent v prvním roce pro firmy působící ve vybraných oblastech. Zahraničním investorům nahrává i fakt, že začít podnikat v Irsku je celkem jednoduché a rychlé s nízkými náklady. (Gola, 2007) Vývoj výše zahraničních investic v Irsku v milionech eur je zobrazen na následujícím Grafu 3.7.

¹⁰ Irsko se, podle mezinárodní studie Světové banky 2007, jako jediná evropská země umístilo v první desítce zemí světa s nejvýhodnějším daňovým systémem. Obsadilo šestou příčku. (Gola, 2007)

Graf 3.7: Vývoj přímých zahraničních investic v Irsku v letech 1997 až 2011 (v mil. eur)

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

Z Grafu 3.7 je patrný neustálý příliv přímých zahraničních investic, neboť jak již bylo řečeno, Irsko nabízí velmi dobré podmínky pro vstup zahraničního kapitálu. Výhodná je i jeho neutralita a poloha v bezpečné oblasti. V poslední době navíc došlo k modernizaci infrastruktury, což je vedle kvalifikované pracovní síly, rozvinutého sektoru služeb a řady daňových úlev a grantů¹¹ pro investory dalším pozitivem. (Gola, 2007)

3.3 Vývoj imigrace v Irsku

V průběhu dvacátého století se Evropa změnila z původně emigračního regionu na oblast imigrační. Díky studiím a empirickým poznatkům v oblasti mezinárodní imigrace lze evropské země rozdělit na dvě skupiny. Mezi *starší* evropské přistěhovalecké země patří zejména ty s postkoloniální imigrací, jako jsou Spojené království, Francie a Nizozemsko. Zkušenosti s přílivem migrantů mají i západoevropské státy, které vedl hospodářský rozvoj v šedesátých letech a nedostatek pracovních sil k najímání zahraničních dělníků z ekonomicky méně rozvinutých států jižní a jihovýchodní Evropy, dále také z Maroka, Turecka a dalších. Druhou skupinu evropských zemí tvoří státy, které nemají příliš dlouhou zkušenost s přílivem přistěhovalců, a které se teprve v posledních desetiletích transformovaly z emigračních na imigrační země. Mezi *nové* přistěhovalecké země tak patří právě Irsko a dále například Itálie a Španělsko. Do těchto zemí se od konce sedmdesátých let začali vracet pracovní emigranti a od osmdesátých let se staly cílem i zahraničních migrantů. Významné zvýšení migračních toků v celé Evropě nastalo počátkem devadesátých let, kdy se

¹¹ Přiznání těchto výhod záleží hlavně na předmětu podnikání, počtu vytvořených nových pracovních míst, objemu výroby a vývozu, využití místních subdodavatelů a přístupu k ochraně životního prostředí. Příspěvky poskytnuté vládou pak mohou být například příspěvky na pořízení základních prostředků, prémie za významné zvýšení stálé zaměstnanosti, příspěvky na vývoj nového produktu, příspěvky na výškolení pracovníků, přičemž výše těchto příspěvků může činit i více než 50 procent celkových nákladů. (Gola, 2007)

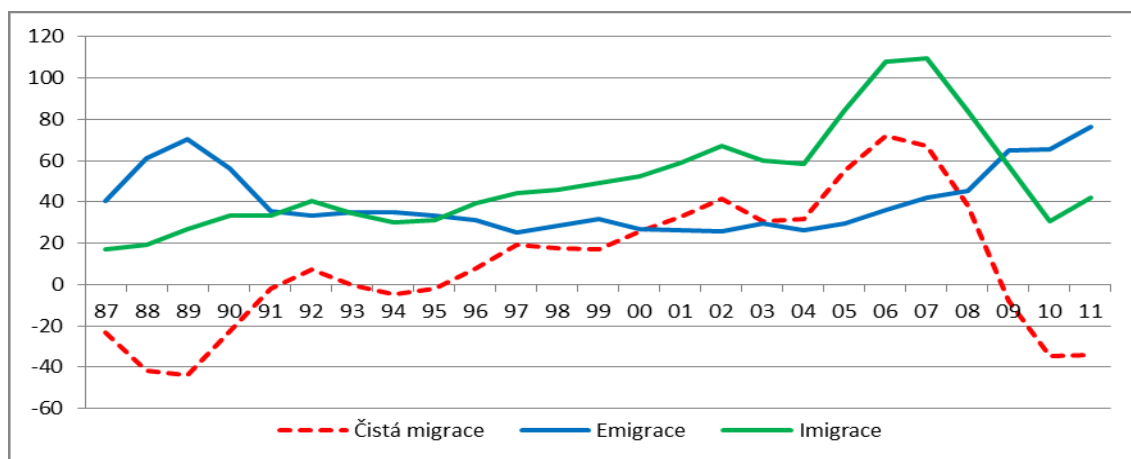
výrazně zvýšil příliv uprchlíků a žadatelů o azyl, což bylo mimo jiné způsobeno pádem komunismu v zemích střední a východní Evropy. Od devadesátých let se tak země střeoevropského prostoru, které se před pádem komunismu řadily z hlediska mezinárodní migrace mezi státy převážně zdrojové, stávají vzhledem ke své geografické poloze zeměmi tranzitními a následně ve vzrůstající míře i zeměmi cílovými. (Chaloupková, Šalamounová, 2006)

3.3.1 Od emigrační země k imigrační

Tradičně bylo Irsko známé jako země s klesajícím počtem obyvatel a vysokou mírou emigrace. V posledních dvou desetiletích se však tato situace výrazně obrátila, neboť spolu s ekonomickým růstem začala významně růst i imigrace. Zpočátku se jednalo zejména o návrat irských emigrantů, ale na začátku jednadvacátého století do země začali proudit imigranti i ze zemí mimo Evropskou unii, a to hlavně za prací, ale také kvůli azylu. Větší část své historie bylo Irsko emigrační zemí. V roce 1841 žilo na území dnešní Irské republiky asi 6,5 milionů obyvatel, přičemž v roce 1901 jich bylo jen 3,25 milionů. Tento enormní pokles byl způsoben zejména emigrací a také velkým hladomorem v roce 1847, při kterém mnoho obyvatel zemřelo. Pokles populace pokračoval v mírnějším tempu až do roku 1961, kdy byl zaznamenán nejnižší počet obyvatel vůbec, a to 2,82 milionů. (Quinn, 2010)

Většina irských obyvatel, kteří emigrovali v devatenáctém století a na počátku dvacátého, odešla do Severní Ameriky. Tyto toky však náhle skončily s nástupem velké hospodářské krize ve třicátých letech dvacátého století. Poté směřovala většina Irů do Spojeného království, a to zvláště během a po druhé světové válce, neboť spousta irských mužů hledala zaměstnání v britských válečných silách a následně při poválečné obnově země. V šedesátých letech se zvýšil hospodářský růst Irska a tempo emigrace se zpomalilo, čímž došlo k mírnému nárůstu populace. V sedmdesátých letech pak byla poprvé zaznamenána pozitivní čistá migrace, avšak tento trend se nepodařilo udržet. Špatné globální podmínky v brzkých osmdesátých letech silně ovlivnily irskou ekonomiku, což vedlo k recesi, která trvala až do druhé poloviny tohoto desetiletí. Díky tomu vzrostla v roce 1986 míra nezaměstnanosti na více než 17 procent, což bylo výrazně více než ve Spojeném království a tyto rozdíly opět zvedly vlnu emigrace. (Quinn, 2010) Popisovaný vývoj emigrace, imigrace a čisté migrace je zobrazen na Grafu 3.8, který tyto toky zachycuje od roku 1987 až do roku 2011.

Graf 3.8: Emigrace, imigrace a čistá migrace v Irsku v letech 1987 až 2011 (v tis.)

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

Začátek devadesátých let znamenal novou etapu v irské migrační historii. Emigrace a imigrace, jak je z Grafu 3.8 patrné, byla téměř vyrovnaná, přičemž od roku 1996 se imigrace výrazně zrychlila a Irsko zažívalo nebývalý ekonomický růst. Tento příznivý vývoj vyplýval z řady faktorů. Mezi dlouhodobější faktory lze zařadit postupné odstraňování překážek zahraničního obchodu a podporu přímých zahraničních investic, zavedení bezplatného středoškolského vzdělání a vstup do Evropského společenství v roce 1973. Investice do vzdělání měly za následek velký počet vysoce kvalifikovaných absolventů, kteří byli schopni těžit z růstu v oblasti informačních technologií, farmaceutiky a zdravotnictví. Výrazně vzrostla zaměstnanost a značná poptávka po práci přilákala velký počet přistěhovalců. (Quinn, 2010) Klíčovým faktorem zvýšeného přílivu imigrantů bylo i rozhodnutí Irska, spolu se Spojeným královstvím a Švédskem, že umožní občanům deseti nových členských zemí Evropské unie v roce 2004 okamžitý vstup za prací. Tyto rychlé změny v irském hospodářství podtrhuje srovnání Irska s ostatními zeměmi Evropské unie. V letech 1990 a 1994 bylo Irsko jedinou zemí Evropské unie, která měla zápornou míru čisté migrace. Naopak v roce 2007 mělo Irsko třetí nejvyšší míru imigrace v Evropské unii, kterou překonalo jen Španělsko a Kypr. Nejvýraznější byla imigrace po rozšíření Evropské unie v roce 2004, kdy bylo vrcholu dosaženo právě v letech 2006 a 2007. (Ruhs, 2009)

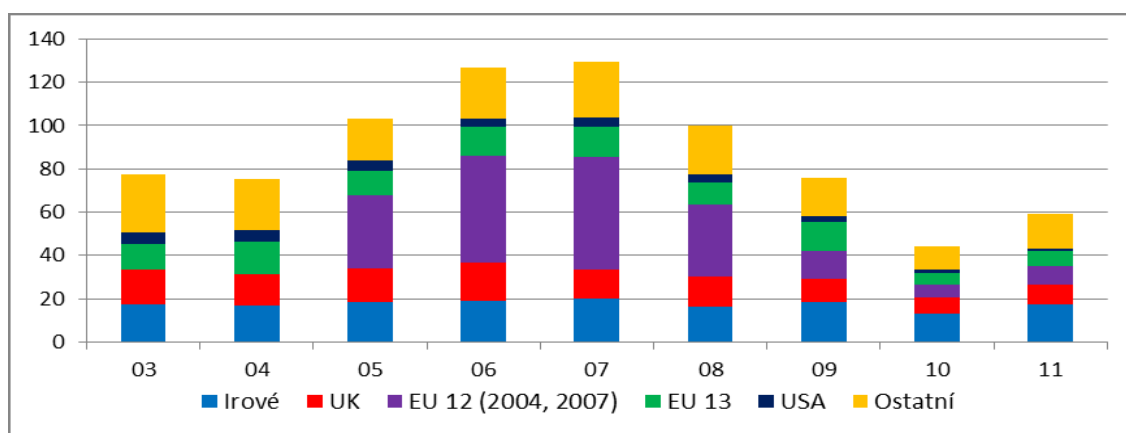
Nedávná historie irské migrace se tak dá rozdělit do pěti fází. První fází je období před devadesátými léty, které je charakteristické čistou emigrací. Druhá fáze od poloviny devadesátých let do počátku nového tisíciletí zachycuje zvýšení přistěhovalectví, kdy docházelo zejména k návratu irských občanů, avšak byl zaznamenán i významný nárůst

žadatelů o azyl. Třetí fází bylo období od roku 2001 do roku 2004, kdy imigrační toky ze zemí mimo Evropskou unii a počty žádostí o azyl dosahovaly největšího vrcholu. Čtvrtá fáze je spojena s rozšířením Evropské unie v roce 2004, neboť došlo k přesunu imigračních toků z nečlenských zemí k imigračním tokům z nových členských států. Poslední pátá fáze zachycuje období 2007 až 2009, kdy došlo k poklesu přílivu imigrantů, který však zůstal na stále významné úrovni. Toto snížení bylo zejména v důsledku hospodářského poklesu a snížení imigračních toků z nových členských států Evropské unie. (Ruhs, 2009)

3.3.2 Imigrace podle zemí původu

Různé fáze imigrace do Irska byly spojeny s určitými národnostmi. V pozdních osmdesátých letech a na počátku let devadesátých tvořili irští emigranti vracející se zpět do země až 65 procent všech imigrantů. Jejich počet však během devadesátých let a na počátku tisíciletí klesl a mezi léty 2006 a 2008 tvořili asi necelých dvacet procent všech imigrantů. (Quinn, 2010) Následující Graf 3.9 zachycuje imigranty podle zemí původu, jež do Irska proudili od roku 1998 do roku 2011.

Graf 3.9: Imigrační toky podle zemí původu v letech 1998 až 2011 (v tis.)

Poznámka: EU 12 zahrnuje 10 nových členských zemí z roku 2004: Českou republiku, Estonsko, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Maltu, Polsko, Slovensko, Slovinsko, a dva státy z roku 2007: Bulharsko a Rumunsko. EU 13 tvoří země EU 15 bez Irska a UK: Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko.

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

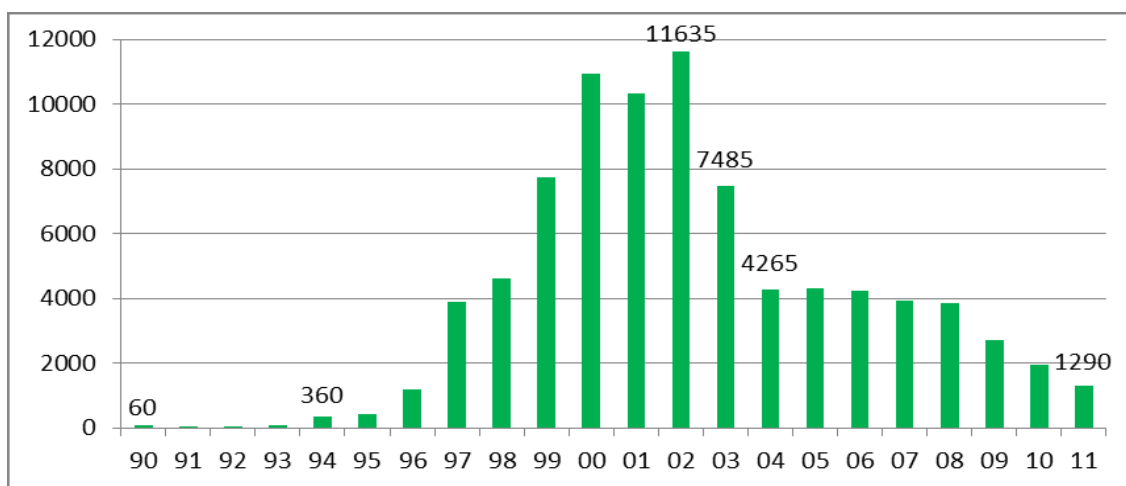
S poklesem podílu vracejících se irských emigrantů rostl podíl imigrantů z nečlenských zemí Evropské unie, a to zejména v letech 2001 až 2004. Tito přistěhovalci tvořili téměř polovinu všech neirských přistěhovalců přicházejících v tomto období. Od vstupu deseti nových zemí do Evropské unie v roce 2004 to byli občané unie, kdo nejen, že tvořili

prevážnou část imigrace, ale posunuli imigrační toky do vyšších hodnot. V letech 2005 až 2008 představovali imigranti z těchto zemí, včetně Rumunska a Bulharska, v průměru 44 procent celkové imigrace a 54 procent z imigrantů jiného než irského občanství. V posledních deseti letech přicházejí do Irsku také imigranti z různých zemí mimo Evropskou unii. Velká většina z nich jsou pracovníci, dále žadatelé o azyl a studenti. (Ruhs, 2009)

3.3.3 Žadatelé o azyl

Počet osob žádajících o azyl v Irsku se také na konci devadesátých let, díky prosperujícímu irskému hospodářství, rapidně zvýšil. V roce 1994 bylo evidováno 360 žádostí, v roce 2002 jich bylo již 11 635. V roce 2003 jejich počet klesal a mezi roky 2004 až 2008 se ustálil přibližně na čtyřech tisících. Vývoj počtu žadatelů o azyl zobrazuje Graf 3.10, kde je zřetelný i jejich další pokles od roku 2009.

Graf 3.10: Počet žadatelů o azyl v Irsku v letech 1990 až 2011

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Většina žadatelů o azyl pochází z Nigérie a Rumunska, přičemž žádosti rumunských občanů přestaly být evidovány, neboť Rumunsko v roce 2007 vstoupilo do Evropské unie. V roce 2008 bylo 26,1 procent všech žádostí o azyl od nigerijských občanů, 6,1 procent od Pákistánců, 5,3 procent od iráckých občanů a 4,7 procent od Gruzínců a Číňanů. Zbývajících asi 57 procent pak tvořila pestrá škála národností. Nárůst žádostí o azyl na přelomu tisíciletí si vyžádal naléhavou politickou reakci, neboť vláda neměla prostředky pro zpracování tak velkého počtu žádostí. Aby došlo ke snížení rostoucího počtu žádostí o azyl, vláda vytvořila seznam bezpečných zemí původů migrantů, které byly upřednostňovány. Tato opatření tak zřejmě přispěla k poklesu žádostí od roku 2003. Žadatelé o azyl nemají právo v Irsku

pracovat, dokud není jejich žádost přezkoumána. Teprve poté, pokud je v pořádku, získávají pracovní a sociální práva a mohou nakonec získat i irské státní občanství. Mezi lety 2003 a 2005 bylo odstraněno automatické právo na občanství dítěte narozeného v Irsku rodičům, kteří nemají irskou státní příslušnost. Tito pak mohli požádat o trvalý pobyt na základě občanství svých dětí. Po referendu v roce 2004 a následné ústavní změně nemá každá osoba, narozená v Irsku rodičům jiného občanství, automaticky na irské občanství nárok, pokud jeden z rodičů v Irsku legálně nepobýval alespoň tři ze čtyř let před narozením dítěte. (Ruhs, 2012)

3.3.4 Ilegální imigrace

Vzhledem ke geografické poloze Irska by měla být míra ilegální imigrace pravděpodobně nízká. Na rozdíl od Spojených států nemá Irsko žádné pozemní hranice s emigračními zeměmi. Ilegální imigrace do Irska je nejjednodušší přes Severní Irsko, které je přístupné ze Spojeného království. Situaci nahrává také fakt, že mezi Irskem a Spojeným královstvím nejsou žádné celní kontroly díky Společnému cestovnímu prostoru (CTA). K nelegální pracovní imigraci ze zemí mimo Evropský hospodářský prostor¹² (EHP) dochází tedy nejčastěji tak, že po vypršení pracovního povolení nebo turistického víza pracovníci zemi neopustí. Přesné počty těchto nelegálních pracovníků ze zemí mimo EHP však nejsou dostupné. Jedním z přetrvávajících problémů je i obchod se ženami a dětmi za účelem prostituce, a to zejména z východní Evropy, Nigérie a Asie. Dalším problémem je vykořisťování migrantů, přičemž ti ze zemí mimo EHP jsou více zranitelní. Vláda proto zřídila v roce 2007 Národní úřad pro zaměstnanecká práva, jež má hlídat dodržování zaměstnaneckých práv a pracovních norem na celém trhu práce se zvláštním zájmem o práva imigrantů. Dalším opatřením na zamezení nelegálního přistěhovalectví a nelegální práce bylo zvýšení počtu deportací, který vzrostl ze 188 v roce 2000 na 599 v roce 2004, přičemž Irsko v této oblasti spolupracuje s Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). Pro usnadnění repatriace¹³ podepsalo Irsko dohody o návratu s Nigérií, Polskem, Rumunskem a Bulharskem, avšak v současnosti platí pouze dohody uzavřené s Nigérií. Nedostatek konkrétních údajů však znesnadňuje objektivní posouzení, do jaké míry jsou současné irské imigrační a pracovněprávní předpisy účinné. (Ruhs, 2009)

---

¹² Evropský hospodářský prostor lze popsat jako rozšíření jednotného evropského trhu o členy Evropského sdružení volného obchodu, s výjimkami Společné zemědělské politiky a jednotného celního tarifu. Zahrnuje tedy 27 členských zemí Evropské unie a Norsko, Island a Lichtenštejnsko. (Baldwin, Wyplosz, 2008)

¹³ Repatriace znamená návrat zpět do vlasti.

3.3.5 Imigrační politika Irska

Jako člen Evropské unie uplatňuje Irsko politiku pracovní imigrace, která má i nadále rozdílný přístup k osobám pocházejícím z Evropského hospodářského prostoru a k těm mimo něj. Obyvatelé z EHP mají neomezené právo k imigraci a zaměstnání v Irsku, což znamená, že jejich počet a výběr, co se týče schopností a státní příslušnosti, není přímo ovlivněn přistěhovaleckou politikou Irska. Až do dubna roku 2003 byla pracovní povolení pouze v kompetencích zaměstnavatelů. Ti mohli, pokud byli ochotni podstoupit administrativní proceduru pracovních povolení, legálně zaměstnávat pracovníky pocházející ze zemí mimo EHP, a to z jakékoli země a na jakoukoli práci bez ohledu na nutnou úroveň kvalifikace. Díky tomu počet pracovních povolení vydaných pracovníkům mimo EHP výrazně vzrostl z 6 250 v roce 1999 na 47 551 v roce 2003, což představuje nárůst o více než 660 procent. Většina těchto povolení byla vydána v nízko kvalifikovaných odvětvích, jako je stravování a zemědělství. (Ruhs, 2009)

Po rozšíření Evropské unie v roce 2004 měli občané nových členských zemí volný vstup na irský pracovní trh. Vláda se domnívala, že její liberální politika vůči těmto novým členským zemím požaduje kontrolovanější přístup k pracovním imigrantům ze zemí mimo EHP. Proto v roce 2003 zveřejnilo Ministerstvo podnikání, obchodu a zaměstnanosti seznam skupin zaměstnání, které se staly nezpůsobilými pro pracovní povolení. V lednu roku 2007 vešel v platnost nový zákon¹⁴ o pracovních povoleních, který navrhnul nový systém, který měl snížit celkový počet vydaných pracovních povolení a zvýšit přitažlivost Irska pro vysoce kvalifikované pracovníky ze zemí mimo EHP. Jedním z hlavních prvků nového systému je například vydávání pracovních povolení pracovníkům v jakékoli pozici a oboru s ročním platem nad 60 000 euro. Po uvedení tohoto zákona v platnost došlo k ustálení počtu nových pracovních povolení a v roce 2008 mírně klesl, což bylo způsobeno i mimo jiné počínající ekonomickou krizí. V roce 2009 pak irská vláda v důsledku krize systém pracovních povolení ještě více zpřísnila. (Ruhs, 2009)

---

¹⁴ Employment Permits Act 2006

3.4 Charakter imigrace v Irsku

Tabulka 3.2 zachycuje rozdělení vydaných povolení k pobytu v Irsku podle důvodů příchodu imigrantů z nečlenských zemí EHP. Je zřejmé, že největší podíl tvoří imigranti, kteří do Irska přicházejí za vzděláním. V Irsku existuje velké množství zejména jazykových škol, které přijímají studenty ze zahraničí. Mnozí studenti však své studium využívají k možnosti získat v Irsku práci. Díky povolení ke studiu mohou v zemi pobývat, a proto se mnohdy do těchto škol opakovaně zapisují. Podíl této skupiny imigrantů ve sledovaném čase rostl. Další velkou skupinu tvoří imigranti přicházející do Irska za prací. Díky zahraničním investorům, které přilákala rostoucí írská ekonomika, se zvýšila poptávka po pracovní síle. Tvorba nových pracovních míst byla tak velká, že způsobila příliv zahraničních pracovníků, kteří tvořili významnou část tehdejších imigračních toků. Jejich podíl však vlivem ekonomické krize ve sledovaném období klesal. Dalším častým motivem pro příchod imigrantů do Irska jsou rodinné důvody. Avšak i u této skupiny lze sledovat sklesající trend, který byl zřejmě způsoben návratem mnohých pracovních imigrantů díky krizi do vlasti. Tím se snížil počet nových imigrantů, kteří by do Irska přicházeli právě z rodinných důvodů za již přítomnými imigranty. Tabulka 3.2 dále obsahuje podíl imigrantů, kteří do Irska přicházeli z humanitárních či jiných důvodů nebo se jednalo o uprchlíky. Podíl těchto skupin je však velmi malý a ve sledovaném období rovněž klesal.

Tab. 3.2: Rozdělení vydaných povolení k pobytu podle důvodu příchodu imigrantů v období 2008 až 2010 (v %)

	Vzdělání	Zaměstnání	Pobyt	Rodina	Humanitární důvody	Uprchlíctví	Ostatní	Σ
2008	43,3	20,1	15,5	11,8	n. a.	n. a.	9,3	100
2009	48,1	18,9	12,3	10,2	2,6	1,5	6,3	100
2010	61,4	14,4	9,6	9,1	0,8	0,5	4,2	100

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Po uplynutí doby, na kterou bylo povolení k pobytu vydáno, musí imigrant požádat o povolení další. Pokud mezi skončením platnosti původního a zahájením nového povolení uplyne doba kratší než 6 měsíců a pokud dojde ke změně důvodu pobytu, je nové povolení považováno za změnu imigračního statusu. (Eurostat, 2012). Příloha č. 3 zachycuje tyto změny v období let 2008 až 2010. Ke změně z původního motivu imigrace za vzděláním na všechny ostatní zmíněné důvody dochází v různé míře, která se v průběhu sledování velice měnila. Například v roce 2008 byla největší změna statusu ze vzdělání na zaměstnání, avšak

v roce 2010 již převažoval důvod rodinný. U prvotního důvodu imigrace za zaměstnáním došlo k větší změně na status imigrace z rodinných důvodů než za vzděláním, kdy se tento trend po všechny sledované roky neměnil. Změna migračního statusu z ostatních nerozčleněných důvodů byla největší na důvod zaměstnání a poté se střídaly důvody rodinné se vzděláním.

Z uvedených údajů lze vyvodit, že většina příchozích imigrantů směřovala do Irska zejména za prací, neboť i velká část imigrantů přicházejících kvůli vzdělávání je v Irsku pracovně činná. Významným důvodem imigrace byly také rodinné vazby. Ve vztahu k teoretickým přístupům migrace tak lze usoudit, že charakter irské imigrace odpovídá převážně teorii neoklasické ekonomie. Ta tvrdí, že příčinami migrace jsou mzdové rozdíly, rozdíly v nabídce a poptávce pracovních sil a možnosti zaměstnání (Vojtková, 2005). Dále je možné aplikovat teorii sítí, jež v migračním procesu zdůrazňuje význam mezilidských vazeb, neboť významná část imigrantů do Irska přicházela z rodinných důvodů. Ostatním migračním teoriím, vysvětleným v předchozí kapitole, zjištěný charakter irské imigrace neodpovídá.

4 VLIV EKONOMICKÉ KRIZE NA IRSKÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Nebývalá krize na světových finančních trzích, která zasáhla světovou ekonomiku ve druhé polovině roku 2008, vedla k nejzávažnější recesi od druhé světové války. Po mnoha letech relativně vysokého ekonomického růstu a růstu zaměstnanosti došlo ve všech evropských zemích k výraznému poklesu produktu, zaměstnanosti a některé z nich tato krize přivedla do závažných finančních problémů (Krings, 2010). Dopad ekonomické krize na Irsko patří v Evropské unii vůbec k těm nejtvrdějším. Po strmém ekonomickém růstu v devadesátých letech minulého a na počátku tohoto století začala irská ekonomika ztrácet na síle a Irsko se ocitlo v trojí krizi (Zastupitelský úřad Dublin, 2011). Došlo totiž jak k ekonomickému poklesu, tak i k masivní ztrátě v bankovním sektoru a rychlému zhoršení fiskální situace (Lane, 2011).

4.1 Hospodářská krize

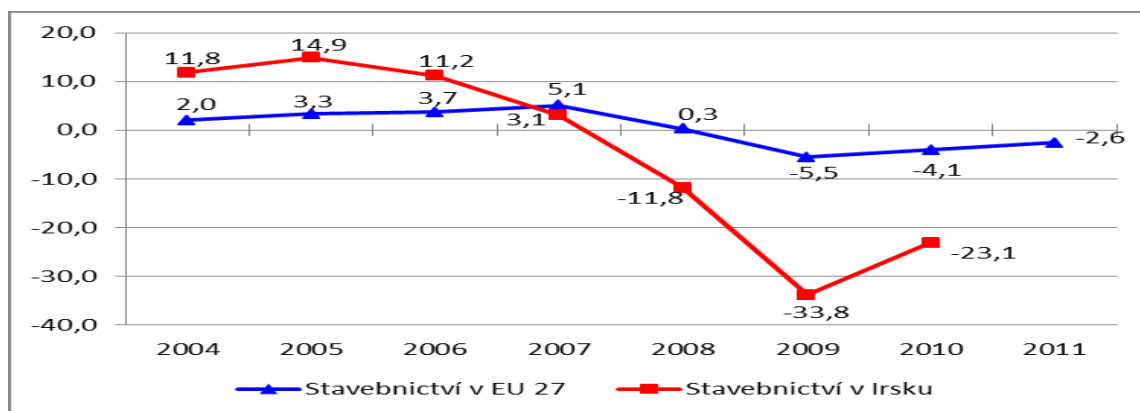
Příznivý ekonomický vývoj na konci devadesátých let vedl k vytvoření bubliny na trhu s nemovitostmi. Podle Lana (2011) lze tuto situaci vysvětlit mimo jiné nízkou počáteční hodnotou nemovitostí a rychlým růstem příjmů obyvatel. Díky zvýšené imigraci z nových členských států Evropské unie a příchodu velkého množství zahraničních investorů stávající nabídka nemovitostí nestačila a zvyšující se poptávka tlačila ceny nemovitostí nahoru. Ekonomický růst následujících let měl odlišné zdroje než v dřívější době. Dominující byl nárůst právě ve stavebnictví a ekonomika byla poháněna růstem investic do bydlení. Bohatství plynoucí z rostoucích cen nemovitostí se navíc projevilo růstem soukromé spotřeby. Němec (2010) uvádí, že tuto bublinu ještě „přifouklo“ euro, neboť Evropská centrální banka tehdy držela úrokové sazby na velmi nízké úrovni, což v Irsku, kde byla inflace o něco vyšší než v eurozóně, vedlo k záporným reálným sazbám. Expanze investic do nemovitostí tak byla poháněna rychlou úvěrovou expanzí, neboť takto výhodné úvěry se staly velmi žádanými a došlo k masivnímu půjčování, kdy banky podporovaly i takové developerské projekty, které by normálně neměly šanci úvěr získat. Díky této bublině a nadměrné expanzi finančního sektoru někteří ekonomové období růstu od roku 2000 po počátek finanční krize nazývají „falešným“. V roce 2006 překonal sektor s nemovitostmi svůj vrchol, avšak ekonomická aktivita byla i v roce 2007 nadále silná (Lane, 2011). Spouštěcím mechanismem pro ekonomický kolaps v Irsku byl posun na mezinárodních finančních trzích v letech 2007

a 2008. Podle Ahearneho (2010) došlo k poklesu ekonomické aktivity v Irsku v roce 2008. Recese byla v Irsku navíc prohloubena několika faktory, a to rozsáhlým poklesem ve stavebnictví, otevřeností irské ekonomiky a pohybem směnného kurzu libry vůči euru.

4.1.1 Pokles ve stavebnictví

Ahearne (2010) uvádí, že v roce 2006 poměr investic do bydlení vzrostl z 6 procent HDP, což byl dlouhodobý průměr, na 13 procent HDP. V roce 2009 však tento poměr klesl pod svůj dlouhodobý průměr a i nadále se očekává, že v několika příštích letech zůstane pod touto úrovní. Zmíněný pokles investic do bydlení mezi léty 2006 a 2009 podle odhadů přímo snížil úroveň reálného HDP o 8 procentních bodů. Celkový vliv na úroveň domácí ekonomiky byl však nižší, neboť některé z používaných materiálů ve stavebnictví se dovážejí a došlo tedy i k poklesu importu těchto surovin. Na druhé straně pokles ve stavebnictví ovlivnil spotřebu, neboť propuštění dělníci snížili své výdaje na spotřební zboží a služby a stlačili tak celkovou soukromou spotřebu. V roce 2009 se soukromá spotřeba snížila o 7,3 procent oproti předcházejícímu roku. (Ahearne, 2010) Následující Graf 4.1 zachycuje procentní změnu zaměstnanosti v sektoru stavebnictví v Irsku a dvaceti sedmi zemích Evropské unie.

Graf 4.1: Změna zaměstnanosti ve stavebnictví v Irsku a EU 27 v letech 2004 až 2011 (v %)

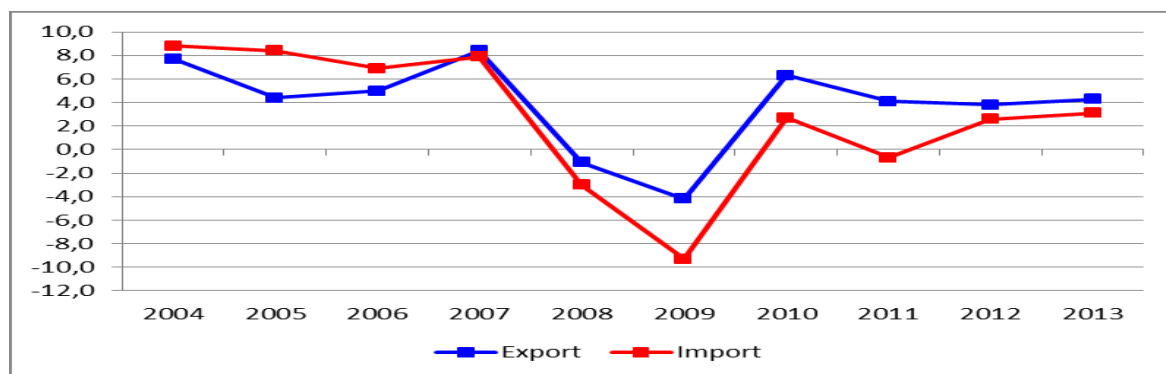
Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Z Grafu 4.1 je patrný největší pokles zaměstnanosti právě v roce 2009, který se v roce 2010 lehce zmírnil, avšak stále přetrvává hluboko v záporných hodnotách. Vývoj v EU 27 má statictější charakter, kdy před krizí byl růst zaměstnanosti v sektoru stavebnictví daleko mírnější a tudíž i následná krize nevedla k tak prudkému poklesu jako v Irsku.

4.1.2 Otevřenost irské ekonomiky

Irsko je jednou z nejvíce otevřených ekonomik světa. V roce 2008 byla hodnota exportu a importu srovnatelná se 150 procenty HDP, avšak světová recese, která postihla všechny významné obchodní partnery Irska (zejména Spojené státy americké a Spojené království), měla výrazný dopad právě na irský export. Některé exportní sektory však fungovaly dobře navzdory globálnímu poklesu. Hodnota exportu lékařských a farmaceutických produktů v roce 2009 vzrostla téměř o 20 procent oproti předcházejícímu roku a vývoz organických chemických látek vzrostl o 6 procent. Pro srovnání, export počítačového vybavení klesl o 30 procent a export elektrických a průmyslových strojů zaznamenal obdobný pokles. (Ahearne, 2010) Celkově klesl export nejvíce v roce 2009, ale v roce 2010 už vykazoval značné zlepšení a růst. Procentuální změny exportu a importu jsou zobrazeny na Grafu 4.2, z něhož je patrné, že pokles importu byl výraznější než pokles exportu. Tento fakt byl způsoben výrazným snížením domácí poptávky. Snížení dováženého zboží však mělo pozitivní vliv na zmírnění negativního dopadu poklesu exportu, neboť nedošlo k tak výraznému poklesu čistého exportu. Následný růst importu je pozvolnější než růst exportu, což je způsobeno pomalejším ožíváním domácí poptávky.

Graf 4.2: Procentuální změna exportu a importu oproti předchozímu období v letech 2004 až 2013 (v %)

Poznámka: Údaje pro roky 2012 a 2013 jsou předpovědi.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

4.1.3 Kurz libry vůči euru

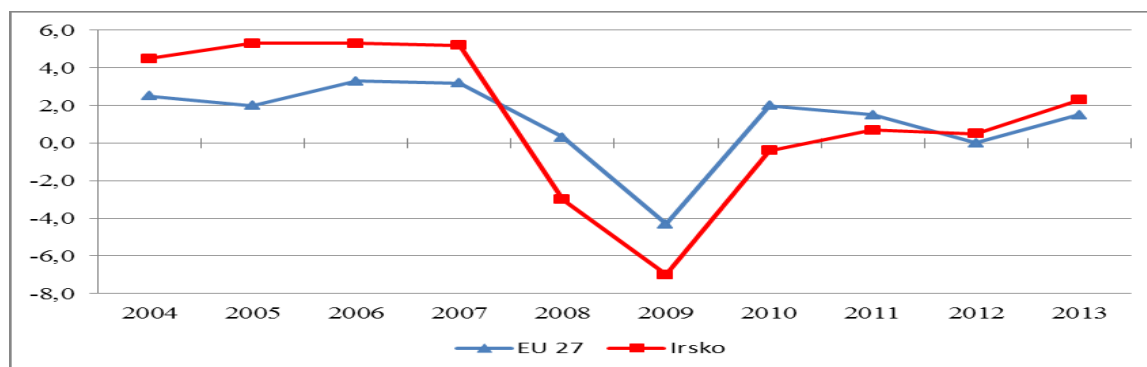
Podle Ahearneho (2010) měl určitý vliv na celkovou ekonomickou situaci Irska v období krize i kurz libry vůči euru. Výrazné znehodnocení libry od začátku roku 2008, který částečně odrážel mimořádné uvolnění měnové politiky ze strany Bank of England a částečně obavy ohledně vyhlídek pro britskou ekonomiku, ovlivnilo jak objem, tak i cenu obchodních

toků mezi Irskem a Spojeným královstvím. Obchodní toky jsou mezi těmito zeměmi významné, neboť asi dvacet procent irského exportu směřuje právě do Spojeného království. Poklesem libry byli obzvláště postiženi maloobchodníci v blízkosti hranic se Severním Irskem. Ze Spojeného království Irsko dováží zejména velké množství potravin a silné euro vůči libře snížilo ceny tohoto dováženého zboží. Klesající spotřebitelské ceny tak pomohly do jisté míry zmírnit pokles nominálních disponibilních důchodů.

4.1.4 Vliv na produkt a trh práce

Zmíněné procesy v irské ekonomice v období krize se odrazily na celkovém růstu hospodářství. Graf 4.3 zachycuje růst produktu v Irsku a EU 27 v letech 2004 až 2013. Propad irského produktu byl daleko výraznější než v celé unii, avšak odhady pro roky 2012 a 2013 ukazují jeho rychlejší růst. Výrazný vliv na pokles produktu mělo snížení soukromé spotřeby, neboť ta činí asi 50 procent tvorby HDP a její pokles v roce 2009 se pohyboval okolo 7 procent. Další významný vliv mělo snížení investic, které se na tvorbě HDP podílejí zhruba 15 procenty, a v roce 2009 jejich pokles činil 34 procent. V roce 2010 byl růst produktu zapříčiněn zejména oživením mezinárodního obchodu, kdy irský export začal růst rychleji než import.

Graf 4.3: Růst HDP v Irsku a EU 27 v období 2004 až 2013 (v %)

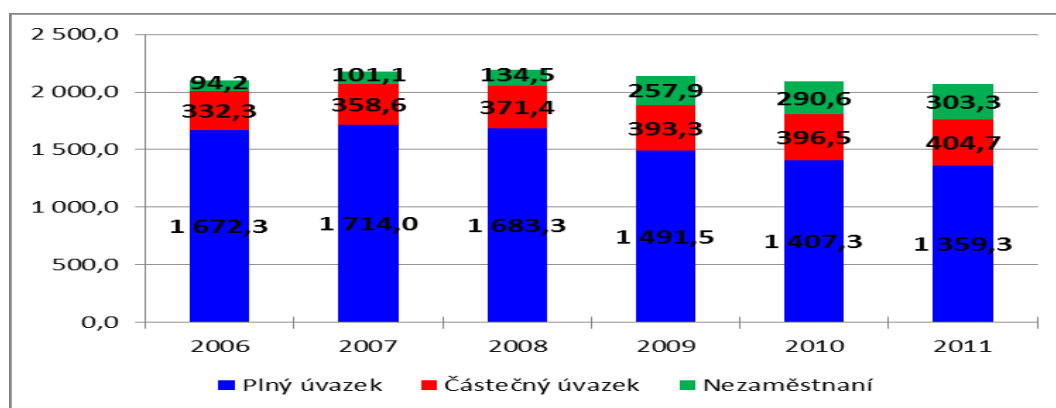

Poznámka: Údaje pro rok 2012 a 2013 jsou předpovědi.
Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Výrazný pokles ekonomické aktivity v roce 2009 se odrazil v prudkém zhoršení podmínek na trhu práce. Pokles investic do bydlení vedl k rozsáhlému poklesu poptávky po pracovní síle ve stavebnictví a maloobchodě. Téměř polovina poklesu celkové zaměstnanosti tak byla způsobena poklesem zaměstnanosti právě ve stavebnictví (Ahearne, 2010). Nejvyšší zaměstnanost byla evidována v roce 2007, kdy činila 69,2 procent. Od tohoto roku do roku

2011 celkově klesla na 59 procent, což lze vidět i na Grafu 4.4, který zachycuje počet zaměstnaných na plný a částečný úvazek a nezaměstnaných v tisících. Evidentní je pokles zaměstnaných na plný úvazek a postupný růst zaměstnaných na částečný úvazek. Během ekonomické krize byl tento trend podobný ve všech zemích Evropské unie. Docházelo tak k většímu počtu zaměstnávání na částečný úvazek z důvodu snižování pracovních nákladů firem, které takto reagovaly na sníženou poptávku po své produkci. Graf 4.4 také zachycuje rostoucí počet nezaměstnaných osob. Míra nezaměstnanosti se v Irsku od roku 2000 pohybovala okolo 4 procent, avšak příchodem krize vzrostla až na 14,4 procent v roce 2011.

Graf 4.4: Počet zaměstnaných na plný a částečný úvazek a počet nezaměstnaných v letech 2006 až 2011 (v tis.)

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

4.2 Bankovní krize

S příchodem finanční krize do Irska nedošlo jen k poklesu HDP, nárůstu nezaměstnanosti a poklesu mezd. Podle České tiskové kanceláře (ČTK, 2009) došlo také k propadu cen nemovitostí téměř na polovinu. Spousta lidí, jež se ocitla bez práce, nemohla splácet své půjčky a díky zmíněnému poklesu cen nemovitostí nemohla vzniklou situaci řešit ani jejich prodejem. Tato situace přivedla banky kvůli nesplaceným úvěrům do problémů a začaly trpět nedostatkem likvidity. Tento problém prohloubil ještě fakt, že Irské banky masivně investovaly v Pobaltí, které bylo krizí velmi zasaženo a problém se splácením irských bankovních úvěrů zde měly jak podniky, tak i domácnosti (Kučera, 2009).

Nejvíce postiženými byly tři největší banky Irska, Allied Irish Banks (AIB), Anglo Irish Bank a Bank of Ireland a také Irská celostátní stavební spořitelna (INBS), která utrpěla značné majetkové ztráty. V roce 2009 došlo k částečnému znárodnění dvou z těchto finančních

institucí, AIB a Bank of Ireland. Na podzim roku 2010 pak došlo k úplnému zestátnění AIB jako čtvrté banky v Irsku. (Fránek, 2010) Zatímco veřejné kapitálové injekce do Allied Irish Bank a Bank of Ireland je možné považovat za návratné, investice do Anglo Irish bank a INBS za odepsané (Lane, 2011).

Ratingové agentury, jakou jsou Moody's Investors Service, Standard & Poor's a Fitch Ratings, na tuto situaci reagovaly snížením hodnocení úvěrové spolehlivosti Irska o několik stupňů (Fránek, 2010). Aby vláda udržela důvěru investorů, vytvořila roku 2009 Národní úřad pro správu aktiv (NAMA) pro nevymahatelná aktiva irských bank, do které vložila 54 miliard eur jako záruky za tato aktiva. Ratingové agentury však Irsku opět snížily hodnocení a investoři začali za nákup irských dluhopisů žádat vysoké přírázky, což zvýšilo jejich úroky na nejvyšší úroveň od přijetí eura. (Kučera, 2009) Vývoj dlouhodobé úrokové míry je zachycen v Tabulce 4.1. Až do roku 2008 se tato úroková míra pohybovala na téměř stejné úrovni jako průměr EU 27, ale v roce 2009 se začala zvyšovat a svého maxima zatím dosáhla v roce 2011, kdy činila 9,6 procent.

Tab. 4.1: Dlouhodobé úrokové sazby státních dluhopisů Irska a EU 27 (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Irsko	4,08	3,33	3,76	4,31	4,53	5,23	5,74	9,60
EU 27	4,38	3,70	4,03	4,56	4,54	4,13	3,82	4,32

Poznámka: Jedná se úrokovou míru státních dluhopisů se splatností 10 let obchodovaných na sekundárním trhu, která je jedním z konvergenčních kritérií pro vstup do měnové unie.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

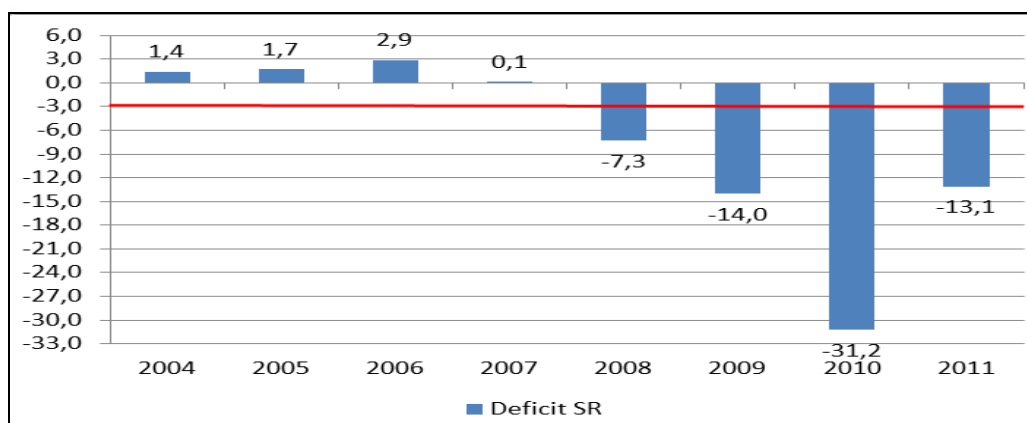
4.3 Fiskální krize

Lane (2011) uvádí, že pokles domácí poptávky vedl k poklesu inflace a tato deflace, kterou částečně způsobila i prudká devalvace libry vůči euru, přispěla k poklesu daňových příjmů a zvýšení reálné hodnoty dluhu. Také pokles transakcí na trhu nemovitostí znamenal, že daňové příjmy rapidně poklesly a vláda musela zavést řadu opatření k získání dalších zdrojů příjmů a omezit růst veřejných výdajů. Následující Graf 4.5 zobrazuje deficit státního rozpočtu. Ještě do roku 2007 vykazoval rozpočet přebytku, zatímco v roce 2008 vykazoval deficit ve výši 7,3 procent HDP. Nejvyšší deficit byl zaznamenán v roce 2010, kdy dosahoval 31 procent HDP. V roce 2011 lze pozorovat mírné zlepšení díky rozpočtovým škrtnutím schváleným v roce 2010. V Grafu 4.5 je také červeně vyznačena hodnota konvergenčního kritéria týkajícího se deficitu státního rozpočtu, jež by neměl být vyšší než 3 procenta HDP.

Irsku se toto kritérium před krizí dařilo plnit, avšak v současné době patří mezi země Evropské unie s nejvyšším deficitem státního rozpočtu.

Graf 4.5: Saldo státního rozpočtu Irska v letech 2004 až 2011 (v % HDP)

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Dalším problémem se stává veřejný dluh, který v posledních letech neúměrně roste a v roce 2011 činil 108,2 procenta HDP. Opatření vlády na snížení vládních výdajů, která byla přijata v rozpočtu na rok 2010, se týkala především snížení mzdové hladiny u pracovníků ve veřejném sektoru a zastavení přijímání pracovníků nových. Dále šlo o snížení úrovně sociálních dávek. (Lane, 2011)

4.3.1 Finanční pomoc

Opatření vlády však nevedla k očekávaným výsledkům a koncem listopadu roku 2010 požádal premiér Brian Cowen Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond (IMF) o finanční pomoc, které se Irsko dlouhou dobu bránilo. Záchranný balíček měl hodnotu 85 miliard eur. Z této částky bylo 50 miliard eur poskytnuto na stabilizaci státního rozpočtu a 10 miliard do irského bankovního systému, zbylých 25 miliard tvoří tzv. podmíněné financování, které může být čerpáno v případě nutnosti financování bank v dalších letech (Lane, 2011). Celková částka této půjčky činila asi 54 procent irského HDP roku 2010 a její poskytnutí bylo podmíněno schválením úspor pro rok 2011, které měly zachránit irskou ekonomiku. V prosinci 2010 tak vláda představila úsporný balíček se škrty ve výši 6 miliard. Součástí úspor je například:

- redukce dětských přídatků a snížení penzí o 4 procenta;
- vzestup daně z přidané hodnoty z 21 procent na 22 v roce 2013 a o rok později na 23 procent;
- platby sociálního a zdravotního pojištění budou sdruženy a také navýšeny;
- pokles minimální mzdy z 8,65 na 7,65 eura a snížení hranice nezdánitelného příjmu;

- zvýšení zápisného na vysokých školách z 1500 eur na 2000 eur ročně;
- zavedení daně z pozemku v roce 2012.

Navíc asi šest procent zaměstnanců veřejného sektoru přijde o práci. Tehdejší vláda si od těchto rozpočtových úspor slibovala úsporu až 15 miliard eur do roku 2014 a navrácení deficitu státního rozpočtu na úroveň 3 procent HDP ve stejném roce. Ihned se však objevily kritiky, že úsporná opatření postihnou zejména obyčejné lidi, zatímco bankovní sektor, který současnou irskou krizi vyvolal, nepostihnou žádné sankce. (Klekner, 2010) Všechny tyto skutečnosti navíc vedly k předčasným parlamentním volbám na jaře roku 2011, neboť jak opozice, tak i většina voličů, byla s tehdejší vládou nespokojená. Největší kritika se snesla na premiéra Briana Cowena za to, že dlouho váhal přijmout zahraniční pomoc a tvrdil, že Irsko finanční injekci nepotřebuje, čímž zastíral skutečný rozměr bankovní krize v zemi. (Zah, 2011)

Nová vláda pravicově liberální strany Fine Gael, jež v čele s Endym Kennym vyhrála únorové volby, ve své kampani slibovala, že dojedná nové, výhodnější podmínky poskytnutí finanční pomoci od Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu (ČTK, 2011a). Konkrétně se jednalo o snížení úrokové míry na půjčky a o to, aby ztráty irských bank, jež byly zestátněny, nesli i držitelé dluhopisů, nejenom irští daňoví poplatníci (Strouhal, 2011). Dále se vláda vyjádřila, že nehodlá zvyšovat extrémně nízkou daň z podnikání, jež v minulosti přilákala do země mnoho zahraničních investorů a přispěla tak k rychlému ekonomickému růstu (Klekner, 2011). I přes schválenou finanční pomoc z Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu hodnotily ratingové agentury irské dluhopisy jako podřadné a soukromí střadatelé hromadně vybírali své vklady z místních bank. Důvodem opětovného snížení hodnocení byla obava, že Irsko bude mít problémy při snižování deficitu rozpočtu díky slabému hospodářskému růstu a bude tak potřebovat další finanční pomoc (Skálová, 2011). V červenci 2011 se lídři eurozóny dohodli na opatřeních, která by Irsku měla ušetřit až 800 miliónů eur. Půjčku ve výši 85 miliard eur, jež v listopadu 2010 odsouhlasila Evropská unie a Mezinárodní měnový fond, bude Irsko splácet 30 let a její úroková míra klesne z 5,5 na 3,5 procent. (Irish Independent, 2011)

4.3.2 Možné následky a řešení

V současnosti Irsko stále hledá způsoby, jak podpořit rychlejší zotavení ekonomiky. Začalo proto zvažovat návrh, aby země svým občanům odpustila splátky z hypoték v hodnotě šesti miliard eur, neboť problém s jejich splácením má zhruba 11 procent Irů. Centrální banka v Irsku registruje téměř 90 tisíc hypotečních úvěrů, které jsou v prodlení se splátkami, nebo je bylo nutné restrukturalizovat. Zvažovat bude vláda také pomoc rodinám, jejichž nemovitosti mají nyní nižší hodnotu, než je výše hypotéky. Vlivem krize došlo k poklesu přílivu zahraničních investic a s pokračující potřebou úspory nákladů hrozí i odchod nadnárodních společností sídlících v Irsku. (ČTK, 2011b) Jelikož je Irsko silně proexportní země, je pro něj zásadní opět přilákat zahraniční investory, jejichž produkce je zaměřena právě na export a tvoří páteř irského hospodářství. V opačném případě by totiž mohlo dojít k utlumení obnovy irského hospodářství v důsledku snižování rozpočtových výdajů a růstu daňové zátěže. S podporou opětovného přílivu investorů tak souvisí i ponechání daně z příjmů právnických osob na své původní nízké úrovni 12,5 procent a její odpuštění firmám, jež v zemi s podnikáním začínají. Hlavním úkolem zůstává snížení deficitu HDP na úroveň 3 procent do roku 2015, což je podle vlády i přes všechny negativní dopady rozpočtových škrtů splnitelné. Potvrzení tohoto vývoje vládou bylo jednou ze základních podmínek Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu pro poskytnutí finanční pomoci. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

Fakt, že se spotřebitelské ceny propadly na úroveň roku 2007 a příjmy domácností je pouze logicky následují, vede ke zhoršení postavení domácností zejména u střední třídy a osob s nižšími výdělky. Jejich příjmy jsou totiž vystaveny tlaku zvýšených daní, škrtům v sociálním a penzijním systému a celkově zvýšeným nákladům na každodenní provoz domácností. Nepříznivý tlak v této oblasti vyvolává i pokračující nárůst nezaměstnanosti, která se již pohybuje nad 300 tisíc obyvatel. Pokles spotřeby domácností se projeví nejen u obchodníků, ale také tvrdě postihne už tolik zasažený trh s bydlením, resp. nemovitostmi. V zemi zůstalo velké množství nedokončených developerských projektů, neobydlených bytů a domů a ceny nemovitostí poklesly až o 50 procent. Působení všech těchto faktorů povede pouze k pozvolnému oživení stavebního sektoru, který byl před krizí jedním z hlavních tvůrců HDP. Na růstová opatření tak už mnoho prostředků nezbývá. Zmínit však lze program tzv. umisťování za práci na volná pracovní místa (job placement), který by měl vytvořit asi 15 tisíc pracovních míst. (Zastupitelský úřad Dublin, 2011)

Jak se Irsko s krizí vyrovná, záleží na tom, zda schválená rozpočtová opatření umožní takový výkon ekonomiky, aby bylo dosaženo cílů dohodnutých s Evropskou unií a Mezinárodním měnovým fondem. Poskytnutá finanční injekce má zajistit profinancování vládních výdajů a bank do roku 2013, přičemž v té době by už mělo Irsko být v takové kondici, aby si bylo schopno za přijatelných podmínek samo zajistit financování chodu státu (Zastupitelský úřad Dublin, 2011). O budoucím vývoji irské ekonomiky existují různé scénáře. Ty optimistické vidí Irsko po roce 2013 opět jako jednu z nejvíce rostoucích ekonomik eurozóny, zatímco ty pesimistické tvrdí, že země si nebude schopna zajistit finance za přijatelných podmínek a státní bankrot bude nevyhnutelný (Zastupitelský úřad Dublin, 2011).

5 DOPAD EKONOMICKÉ KRIZE NA IRSKÝ TRH PRÁCE A IMIGRANTY

Podle Konečného (2009) je jasné, že vzhledem k vážnosti hospodářských problémů i rozsahu imigrace v době nedávné prosperity Irska dojde s velkou pravděpodobností ke kolapsu pracovního trhu. Vlna propouštění zasáhla zejména stavebnictví, lehký průmysl a služby, což jsou sektory s výrazným zastoupením imigrantů nabízejících flexibilní práci za relativně málo peněz. Nejistota na trhu práce spojená s hledáním či udržením zaměstnání rostla, přičemž volba mnohých dříve legálních imigrantů se postupně zužovala na práci v šedé ekonomice nebo život v chudobě. K tomu docházelo zejména proto, že opětovný návrat do země původu často nebyl reálnou volbou kvůli investicím, které přistěhovalci vynaložili za možnost práce v zahraničí. Nová situace na trzích práce celé Evropské unie se brzy projevila v oficiálních statistikách a v reakci na tento nepříznivý vývoj zaváděly vlády některých zemí protipatření, jejichž cílem bylo zvýšení šancí nezaměstnaných z řad domácí populace při hledání nového místa. Mnoho vlád v hostitelských zemích tak sice omezilo přístup nových a zároveň se snažilo o odchod současných imigrantů, dopady těchto politik však zůstávají přinejmenším sporné. I přesto, ve srovnání s hospodářskou krizí ve třicátých letech i ropnými šoky v letech sedmdesátých, je současná hospodářská krize relativně krátká a na zásadnější či kvalitativní změny ve světové migraci je celkem brzy.

5.1 Dopad krize na migrační toky v Irsku

Irsko, původně jako emigrační země, odkud odcházely generace Irů hlavně do Spojených států, Spojeného království a Austrálie, se v kontextu nebývalého růstu na konci devadesátých let transformovalo na zemi imigrační (Krings, 2010). Čistá migrace byla poprvé kladná v roce 1996 a po rozšíření Evropské unie v roce 2004 se imigrace významně zvýšila. V souvislosti s ekonomickou krizí a následným útlumem irského hospodářství je čistá migrace od roku 2009 opět záporná, přičemž v roce 2010 dosáhla největší záporné hodnoty od roku 1989. Tento vývoj popisuje Tabulka 5.1, která zachycuje čistou migraci, imigraci a emigraci podle pohlaví v letech 2004 až 2011. Právě po roce 2004 začal do Irska proudit největší počet imigrantů z nových členských zemí Evropské unie, a to zejména z Polska. Imigrace vyvrcholila v letech 2006 a 2007 a od roku 2008 je v poklesu. Z Tabulky 5.1 je patrná změna i v genderovém složení přistěhovalců. Zatímco v letech před krizí byli

přistěhovalci spíše muži, od roku 2008 se trend obrátil. S vysokou pravděpodobností je tento vývoj spojen s poklesem pracovních příležitostí zejména v odvětví stavebnictví, které je tradičně mužským zaměstnáním. V oblasti emigrace po celou sledovanou dobu, kromě roku 2004, převládají muži. I čistá migrace byla u mužů záporná o rok dříve než u žen a v pozdějších letech i ve větším rozsahu. V posledním sledovaném roce 2011 lze pozorovat mírné zpomalení poklesu čisté migrace, což bylo způsobeno lehkým zlepšením v oblasti imigrace, kdy došlo v porovnání s rokem 2010 k jejímu růstu. U emigrace je v roce 2011 vidět stálý nárůst, a to především u žen, u mužů došlo v porovnání s předchozím rokem k mírnému poklesu. Zkušenosti ukazují, že imigrační toky jsou na pokles hospodářství citlivější než toky emigrační, neboť v období krize méně lidí imigruje, ale ti, co už v zemi jsou, nutně nemusejí ve větším počtu odcházet (Krings, 2010).

Tab. 5.1: Čistá migrace, imigrace a emigrace podle pohlaví v období 2004 až 2011
(v tis.)

Čistá migrace	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muži	18	32,6	41,6	33,8	12,3	-10,9	-25,1	-18,6
Ženy	14	22,5	30,2	33,5	26,1	3	-9,3	-15,5
Celkem	32	55,1	71,8	67,3	38,5	-7,8	-34,5	-34,1
Imigrace								
Muži	30,5	47,5	60,3	57,4	39,9	28,2	15,3	20,1
Ženy	28	37,1	47,5	52,1	43,9	29,1	15,5	22,3
Celkem	58,5	84,6	107,8	109,5	83,8	57,3	30,8	42,3
Emigrace								
Muži	12,5	14,9	18,7	23,6	27,6	39	40,4	38,7
Ženy	14	14,6	17,3	18,6	17,7	26,1	24,9	37,8
Celkem	26,5	29,4	36	42,2	45,3	65,1	65,3	76,4

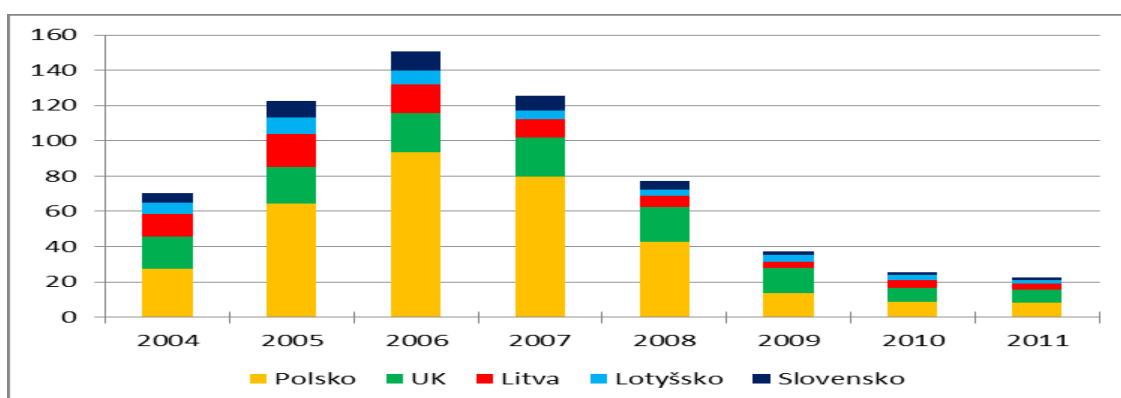
Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

5.1.1 Změna migračních toků podle národností

Dalším ukazatelem, na němž lze sledovat migrační příliv do Irska, je počet čísel PPS (Personal Public Service), která jsou nezbytná pro komunikaci jednotlivců se státními úřady. Toto číslo umožňuje pracovním silám přístup k veřejným službám, jako jsou sociální péče, veřejná zdravotní péče a vzdělání (Department of Social Protection, 2012). Pět nejpočetnějších národnostních imigračních skupin podle čísel PPS zachycuje Graf 5.1 v letech 2004 až 2011. I zde je patrný klesající trend, a to již od roku 2007. Nejprudší pokles byl zaznamenán v letech 2008 a 2009, přičemž ve dvou posledních sledovaných letech se údaje příliš nemění. Nejpočetnější národnostní skupinu tvořili přistěhovalci z Polska, u nichž také došlo k největšímu poklesu přílivu. V době prosperity a imigračního vrcholu jich v roce 2006

bylo podle PPS čísel evidováno 93 615, zatímco v roce 2011 pouhých 8 087. U druhé velké skupiny, kterou tvoří přistěhovalci ze Spojeného království, se počet příchozích snížil z 22 298 v roce 2006 na 7 423 v roce 2011. Mezi další významné národnostní skupiny patří Francouzi, Španělé, Italové a Němci, z Afriky pak přicházelo nejvíce přistěhovalců z Nigérie, v Asii se jednalo o Čínu a z Ameriky tvořili nejpočetnější skupinu přistěhovalci ze Spojených států a Brazílie. Ve všech těchto skupinách došlo ke stejnému trendu poklesu imigračních toků.

Graf 5.1: Pět nejpočetnějších národností imigračních toků podle čísel PPS v období 2004 až 2011

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); Department of Social Protection (2012); vlastní úprava

Co se týče odlivu migrantů podle národností, schéma je téměř totožné s jejich přílivem znázorněném na Grafu 5.1. Nejpočetnější skupinu však v tomto případě tvořili sami Irové, jejichž počet emigrantů vzrostl z 17 130 v roce 2008 na 30 583 v roce 2010. Následováni byli Poláky, kterých v roce 2008 odešlo zpět domů nebo do jiných zemí, především Evropské unie, 13 304 a v roce 2010 11 114. Ve větším počtu odcházeli také přistěhovalci z Litvy a Lotyšska. Pro lepší dokreslení vývoje imigrace a emigrace zachycuje Tabulka 5.2 podíl těchto toků na celkovém počtu obyvatel Irska. Až do roku 2008 měla imigrace větší podíl na celkovém obyvatelstvu než emigrace a od roku 2009 je situace opačná.

Tab. 5.2: Podíl imigrace a emigrace na celkovém počtu obyvatel v období 2004 až 2010 (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Imigrace	1,45	2,05	2,55	2,52	1,90	1,28	0,69	0,94
Emigrace	0,66	0,71	0,85	0,97	1,02	1,46	1,46	1,70

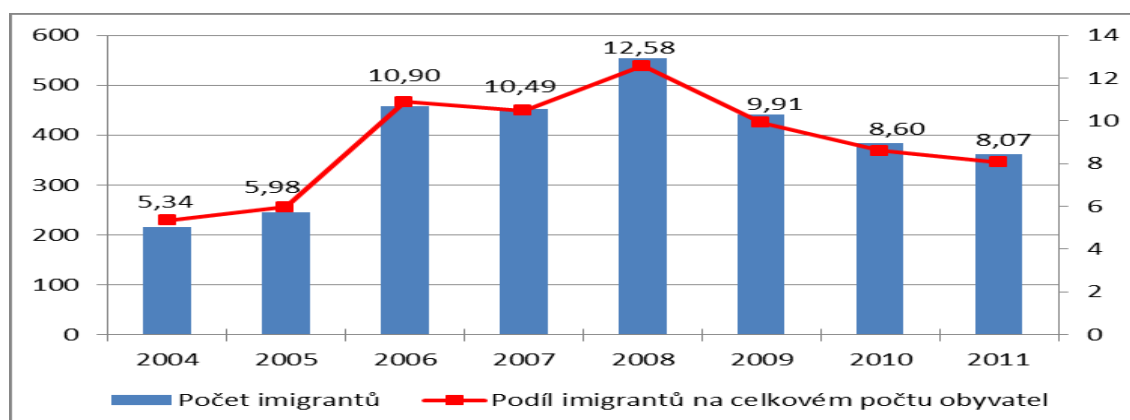
Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

5.2 Dopad krize na stav populace imigrantů

V době sčítání lidu v roce 2006 bylo v Irsku evidováno 458 658 imigrantů, což tehdy představovalo necelých 11 procent celkové populace. Od tohoto roku se populace imigrantů neustále zvyšovala a největšího počtu dosáhla v roce 2008, kdy čítala 553 690 osob a tvořila 12,6 procent celkové populace. Situace je zachycena v Grafu 5.2. V roce 2009 byl již zaznamenán její značný úbytek, což lze do určité míry vysvětlit poklesem imigrace a zvýšením emigrace, především migrantů z nových členských států Evropské unie, které byly hospodářským útlumem zasaženy nejvíce. Z posledního sčítání lidu v roce 2011 vyplynulo, že populace imigrantů se na celkové populaci podílela osmi procenty a čítala 361 557 osob. Je tedy vidět jasný úbytek této populace, avšak mezi posledními dvěma sledovanými roky je její pokles pomalejší. Dopad krize na celkový stav byl největší mezi roky 2008, 2009 a 2010.

Graf 5.2: Počet imigrantů (v tis.) a jejich podíl na celkovém počtu obyvatel v Irsku v období 2004 až 2011

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

5.2.1 Dopad krize na národnostní složení imigrantů

Je zřejmé, že občané Evropské unie představují největší přistěhovaleckou skupinu v Irsku, která v posledních třech letech tvořila více než 80 procent všech imigrantů. Tento jev byl způsoben zejména možností volného pohybu občanů Evropské unie přes hranice členských zemí. S prozatímní výjimkou Bulharska a Rumunska mají občané Evropské unie, respektive EHP, stejná práva na trhu práce v Irsku jako domácí obyvatelé, což znamená, že nemusejí žádat o pracovní povolení (Krings, 2010). Ostatní imigranti pocházející mimo EHP jsou buď držitelé pracovních povolení, žadatelé o azyl nebo zahraniční studenti. Obsáhlejší informace o populaci imigrantů podle pohlaví a zemí původu obsahuje Příloha č. 4.

Co se týče národnostního složení imigrantů v Irsku, krize způsobila snížení jejich počtu u všech národností. Pokles počtu imigrantů byl způsoben jak poklesem jejich přílivu, tak zvýšeným odlivem. Stav a změny populace imigrantů v letech 2009 až 2011 zachycuje Tabulka 5.3. Největší úbytek absolutního počtu zaznamenali přistěhovalci ze Spojeného království, neboť tvoří nejpočetnější národnostní skupinu. Od roku 2009 do roku 2011 se jejich stav snížil téměř o 26 procent. Tento pokles lze s velkou pravděpodobností vysvětlit jejich snazším návratem do vlasti. Druhou nejpočetnější národnostní skupinu tvoří imigranti z Polska, jejichž počet klesl pouze mírně. U této skupiny došlo spíše k výraznému poklesu jejich přílivu, než aby ve velké míře z Irska odcházeli. Dalšími významnými národnostmi jsou Litevci a Lotyši. U imigrantů z Litvy došlo v roce 2011 oproti roku 2009 k poklesu o 23 procent a u imigrantů z Lotyšska o necelých 25 procent. Podobný procentní pokles byl zaznamenán také u imigrantů z Francie. U imigrantů ze Spojených států došlo k největšímu procentnímu poklesu ze všech národností, a to o necelých 48 procent. Mezi nejméně postižené národnosti patří hlavně Slovensko, Nigérie a Filipíny. U posledních dvou skupin lze usuzovat, že jejich mírný pokles byl způsoben složitým a nákladným návratem do vlasti, který si většina těchto imigrantů nemůže z finančních důvodů dovolit, a proto v Irsku zůstávají. Celkově se stav populace imigrantů mezi sledovanými roky snížil o 18 procent, což je znatelný úbytek, který má jistě nemalé dopady na irskou ekonomiku, především na trh práce.

Tab. 5.3: Stav celkové populace imigrantů a vybraných národností v Irsku v období 2009 až 2011

	2009	2010	2011	Změna*
Populace imigrantů	441 059	384 399	361 557	-18,0
UK	107 550	84 153	79 739	-25,9
Polsko	88 851	90 170	86 328	-2,8
Litva	45 967	36 410	35 330	-23,1
Lotyšsko	25 604	19 823	19 263	-24,8
Slovensko	11 132	11 418	10 882	-2,2
USA	10 269	6 596	5 471	-46,7
Nigérie	9 075	9 228	8 730	-3,8
Francie	8 773	7 799	6 551	-25,3
Filipíny	5 465	5 484	5 220	-4,5
Čína	4 379	5 692	5 087	16,2
Ostatní	123 994	107 626	98 956	-20,2

Poznámka: * Změna mezi 2009 a 2011 v procentech.

Údaje pro předchozí roky nebyly pro všechny národnosti dostupné.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

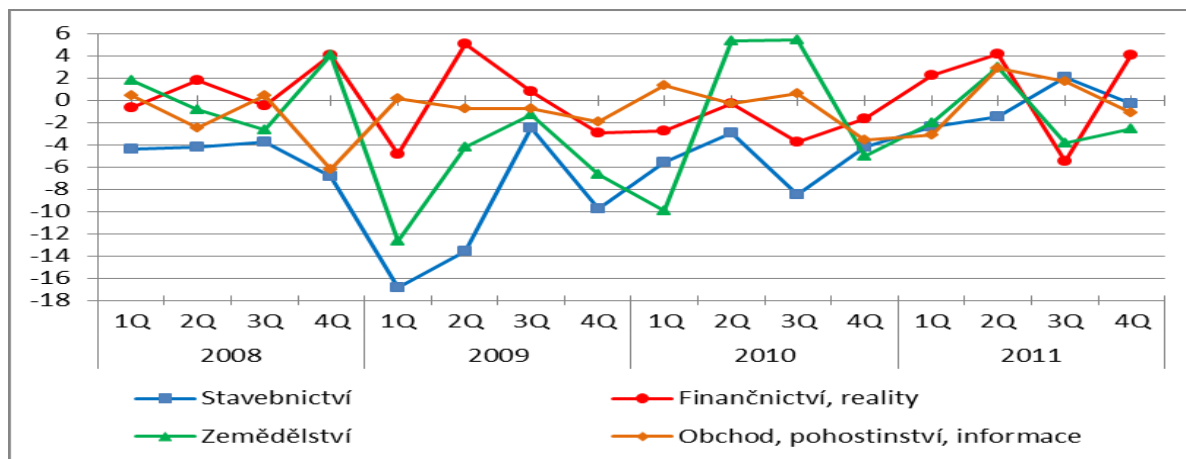
5.3 Dopad krize na trh práce

Vliv ekonomické krize na irský trh práce byl a stále je rozsáhlý. Zhroucení trhu s nemovitostmi vedlo k výraznému poklesu poptávky po pracovní síle zejména ve stavebnictví a souvisejících oborech. Celkově došlo v Irsku k poklesu zaměstnanosti, nárůstu nezaměstnanosti, a to jak u domácích obyvatel, tak i u populace imigrantů.

5.3.1 Změny v zaměstnanosti

Graf 5.3 zobrazuje změny mezi jednotlivými kvartály v zaměstnanosti ve vybraných sektorech irské ekonomiky. Z grafu je patrný největší propad právě v sektoru stavebnictví, který nastal v prvním čtvrtletí roku 2009. Velký pokles zaměstnanosti zaznamenalo i zemědělství. Jistý vliv měla na tyto sektory sezónnost, kdy v prvním a posledním kvartále je zaměstnanost vždy nižší. Největší dopad krize je tak pozorovatelný od konce roku 2008 do poloviny roku 2010, kdy již docházelo k mírnému ožívování celé irské ekonomiky. V roce 2011 bylo zaznamenáno zmírnění poklesu zaměstnanosti, kromě sektoru finančních a realitních služeb a sektoru zemědělství.

Graf 5.3: Mezikvartální změny v zaměstnanosti ve vybraných sektorech irské ekonomiky v období 2008 až 2011 (v %)

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

Zaměstnanost imigrantů je tradičně vysoká právě v sektoru stavebnictví, obchodu a finančních a pojišťovacích služeb. Díky dopadu krize tak spousta z nich přišla o svá zaměstnání a vracela se zpět do vlasti nebo se uchýlila do šedé ekonomiky. Ve stavebnictví došlo k poklesu ze zhruba 50 000 zaměstnaných imigrantů v roce 2007 na pouhých 7 000 v roce 2009. Nejvíce byli postiženi imigranti z nových členských zemí Evropské unie, neboť

tvoří největší skupinu imigrantů jak v tomto sektoru, tak v Irsku celkově. V zaměstnanosti Irů došlo k největšímu poklesu také v sektoru stavebnictví a zemědělství. Růst zaznamenaly oblasti finančních a realitních služeb, zdravotnictví a sociální péče. Podrobné údaje o zaměstnanosti Irů a imigrantů ve vybraných sektorech obsahuje Příloha č. 5.

V několika letech před krizí byla celková zaměstnanost imigrantů vyšší než u domácí populace a pohybovala se nad 70 procenty. Tento jev je obvyklý v zemích, kam imigranti přicházejí zejména za prací a většina z nich je ve věku ekonomicky aktivního obyvatelstva. Vývoj zaměstnanosti populace imigrantů a domácích obyvatel zachycuje Tabulka 5.4. I přes vyšší hodnotu zaměstnanosti se vlivem krize imigranti přiblížili na úroveň zaměstnanosti domácích obyvatel, u nichž nedošlo k tak výraznému poklesu. Lze tedy usoudit, co se týče zaměstnanosti, že krize postihla více populaci imigrantů než domácí obyvatelstvo.

Tab. 5.4: Míra zaměstnanosti původních obyvatel a imigrantů v Irsku v období 2004 až 2011 (v %)

	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Domácí obyvatelstvo	65,7	68,1	68,3	66,9	62,0	60,1	59,0
Populace imigrantů	62,4	72,6	74,1	71,4	63,4	60,3	60,5

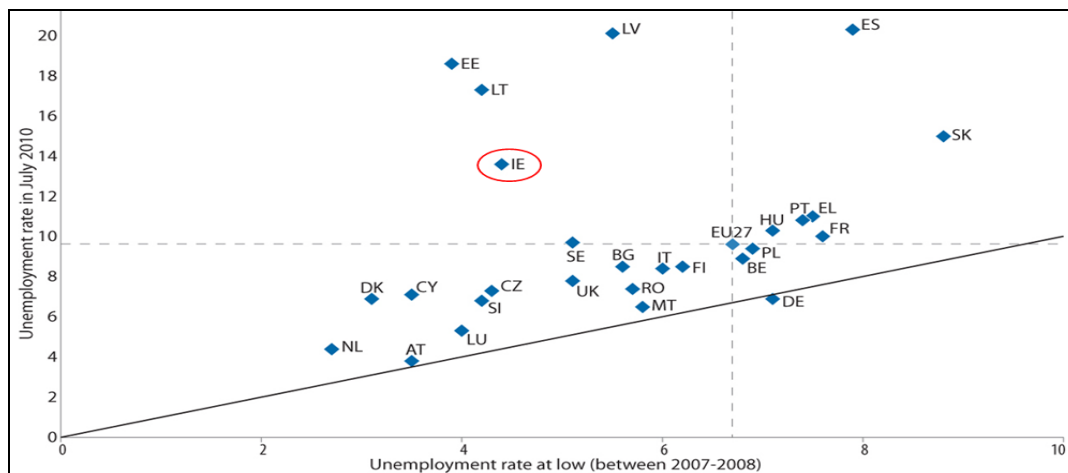
Poznámka: Údaje pro rok 2005 nebyly pro populaci imigrantů dostupné.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

5.3.2 Změny v nezaměstnanosti

Díky situaci v irské ekonomice a poklesu zaměstnanosti vrostla i míra nezaměstnanosti, kterou se v Irsku v období let 2000 až 2007 podařilo snížit na hodnotu mezi čtyřmi a pěti procenty. V roce 2010 již Irsko patřilo mezi šest zemí Evropské unie s nejvyšší mírou zaměstnanosti. Tuto situaci ilustruje Obrázek 5.1, na kterém je zachycena komparace míry nezaměstnanosti mezi zeměmi Evropské unie. Na obrázku jsou znázorněny všechny země Evropské unie, přičemž horizontální osa představuje nejnižší úroveň míry nezaměstnanosti naměřenou v letech 2007 až 2008 a svislá osa udává míru nezaměstnanosti v červenci roku 2010. Průměr Evropské unie se nacházel na necelých sedmi procentech nejnižší naměřené míry nezaměstnanosti v daném období a na téměř deseti procentech míry nezaměstnanosti v červenci 2010. Irsko se pohybovalo pod průměrem Evropské unie, co se týče počáteční míry nezaměstnanosti, ale zároveň nad průměrem, co se týče míry nezaměstnanosti v roce 2010. Horší výsledky pak vykazovalo pouze pět členských zemí, a to Estonsko, Lotyšsko, Litva, Španělsko a Slovensko.

Obrázek 5.1: Srovnání míry nezaměstnanosti v roce 2010 s minimálními hodnotami v letech 2007 a 2008 (v %)

Zdroj: Převzato z Employment in Europe 2010.

Míra nezaměstnanosti u imigrantů je po celou sledovanou dobu vyšší než u domácího obyvatelstva. Díky krizi vzrostla míra nezaměstnanosti u domácího obyvatelstva ze 4,4 procent v roce 2007 na 13,3 v roce 2010, zatímco u imigrantů došlo k navýšení z 6,1 procent na 17,4 (viz Příloha č. 6). Zdá se tedy, že krize měla větší vliv na populaci imigrantů než na domácí obyvatele. Srovnání nezaměstnanosti imigrantů a původních obyvatel z jiného úhlu přináší Tabulka 5.5, která zachycuje procentní rozdělení těchto dvou skupin podle jejich statusu na trhu práce. U imigrantů je více jak polovina populace zaměstnaná, zatímco u domácích obyvatel se podíl pohybuje nad čtyřiceti procenty. Větší část je tedy tvořena neaktivním obyvatelstvem, do kterého řadíme studenty, důchodce apod. Je proto zřejmé, proč je tato hodnota u imigrantů nižší, neboť největší migrační proudy jsou zaznamenány u ekonomicky aktivního obyvatelstva, které do zahraniční odchází zejména za prací.

Tab. 5.5: Rozdělení populace imigrantů a původních obyvatel podle statusu na trhu práce v období 2004 až 2010 (v %)

	Populace imigrantů				Populace původních obyvatel			
	Zaměstnaní	Nezaměstn.	Neaktivní	Σ	Zaměstnanost	Nezaměstn.	Neaktivní	Σ
2004	51,2	3,4	45,4	100	45,1	2,1	52,9	100
2006	61,6	4,4	34,0	100	46,5	2,0	51,5	100
2007	63,1	4,1	32,8	100	46,7	2,1	51,2	100
2008	59,9	5,0	35,1	100	45,5	2,8	51,7	100
2009	53,0	9,9	37,0	100	41,9	5,2	52,9	100
2010	50,4	10,6	39,1	100	40,3	6,1	53,7	100

Poznámka: Údaje pro rok 2005 nebyly pro populaci imigrantů dostupná.

Zdroj: Eurostat (2012); vlastní úprava

Z Tabulky 5.5 je také zřejmý nárůst nezaměstnanosti u obou skupin. U domácích obyvatel se tento podíl celkově pohyboval na nižší hodnotě než u imigrantů a také nárůst nebyl tak výrazný. Tato čísla tak jen dokreslují výše popsanou situaci, kdy imigranti byli krizí zasaženi více než domácí obyvatelé.

I mezi samotnými imigranty existují v míře nezaměstnanosti určité rozdíly. Imigranti pocházející z tzv. staré základny Evropské unie (EU 15 bez Irska a Spojeného království) zaznamenali pouze mírný nárůst nezaměstnanosti, z 6,5 procent v roce 2008 na 7,1 procent v roce 2009 (Krings, 2010). Tento jev lze vysvětlit tím, že tito imigranti jsou více zastoupeni v odvětvích, které krize tolik nezasáhla, jako jsou například informační a komunikační technologie. U imigrantů z nečlenských zemí Evropské unie vzrostla nezaměstnanost z 8,2 na 15,2 procent, neboť byli zasaženi poklesem zaměstnanosti zejména v obchodě a pohostinství (Krings, 2010). Stále však mají tito imigranti silnou pozici v oblasti zdravotnictví a sociální péče. Jak již bylo popsáno výše, nejvíce byli krizí zasaženi imigranti z nových členských zemí Evropské unie¹⁵. Míra nezaměstnanosti se u této skupiny zvýšila z 6,4 procent v roce 2008 na 19 procent v následujícím roce (Krings, 2010). Tento výrazný nárůst je spojen s rozsáhlými ztrátami především v odvětví stavebnictví, průmyslu, velkoobchodě a maloobchodě, což jsou sektory, které díky krizi zažily výrazný propad zaměstnanosti. Zároveň mají tyto sektory velké zastoupení nízko kvalifikovaných pracovníků a lze tedy říci, že nejvíce byli krizí zasaženi imigranti v méně kvalifikovaných zaměstnáních. Toto tvrzení je navíc v souladu s historickými zkušenostmi, které ukazují, že migranti v méně kvalifikovaných profesích bývají v obdobích hospodářského poklesu propouštěni jako první. Jak již bylo naznačeno výše, imigranti v sektorech s vysoce kvalifikovanými pracovními místy nebyli krizí tolik ovlivněni nebo se jejich počet dokonce zvýšil. Uvést lze například situaci ve zdravotnictví a sociální péči, kdy došlo k nárůstu počtu zaměstnaných imigrantů v tomto sektoru z necelých 24 tisíc v roce 2007 na více jak 26 tisíc v roce 2008.

5.3.3 Vliv krize na vydávání pracovních povolení

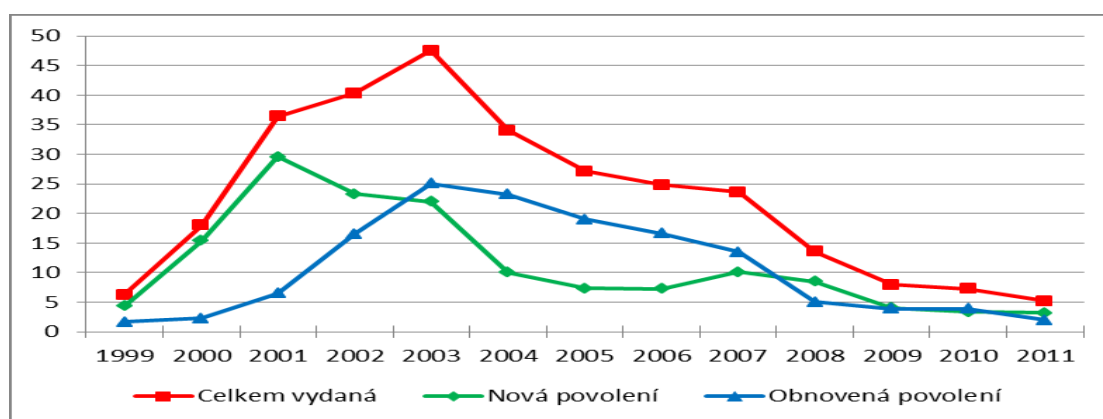
V roce 2004 se Irsko rozhodlo otevřít svůj trh práce pro občany nových členských států Evropské unie a očekávalo, že z těchto zemí budou proudit pracovníci hlavně s nízkou kvalifikací a naopak z nečlenských zemí EHP pak vysoce kvalifikovaní pracovníci (Krings, 2010). Vrcholu dosáhl počet pracovních povolení v roce 2003, kdy jich bylo celkově vydáno

---

¹⁵ EU 12 - deset nových členských zemí, které přistoupily v roce 2004 a dvě v roce 2007.

47 551, a od té doby se snižoval. Rozdíl mezi rokem 2003 a 2004 je způsoben vstupem deseti nových zemí do Evropské unie, jejichž obyvatelé tak již nepotřebovali díky společnému trhu žádat o pracovní povolení. Tento liberální přístup k novým členským zemím se promítl v kontrolovanějším přístupu k pracovníkům mimo EHP, kdy v roce 2003 Ministerstvo podnikání, obchodu a zaměstnanosti zveřejnilo seznam skupin zaměstnání, které se staly nezpůsobilými pro pracovní povolení (Ruhs, 2009). Zaměstnavatelé byli navíc povzbuzováni, aby upřednostňovali pracovníky z nových členských zemí. Tento fakt byl posílen zákonem z roku 2006¹⁶, který představil nový systém pracovních povolení pro omezený seznam profesí. V důsledku toho se počet vydaných povolení snížil. Díky všem těmto faktorům došlo k výraznému poklesu vydaných pracovních povolení, avšak od roku 2007 se jejich počet snížil zejména díky restriktivní migrační politice v důsledku hospodářské krize. Vývoj počtu celkově vydaných, nových a obnovených pracovních povolení zobrazuje Graf 5.4. Je patrné, že nově vydaných povolení ubývalo postupně již od roku 2001, zatímco počet obnovovaných povolení rostl až do roku 2003. Od tohoto roku je vidět pokles ve všech třech sledovaných ukazatelích, kdy počet obnovovaných povolení až do roku 2008 převyšoval počet nových povolení. V posledním sledovaném roce bylo celkem vydáno pouze 5 200 pracovních povolení.

Graf 5.4: Počet pracovních povolení v období 1999 až 2011 (v tis.)

Zdroj: Department of Jobs, Enterprise and Innovation (2012); vlastní úprava

Pracovní povolení jsou vydávána hlavně v sektoru služeb, zejména v oblasti IT, dále v sektoru lékařské a pečovatelské služby a cateringu. Největší pokles zaznamenal catering, kde došlo ke snížení vydaných povolení oproti roku 2007 o 88,5 procent. Ostatní sledované sektory zaznamenaly pokles zhruba o 60 až 70 procent. Přesné údaje o počtu vydaných

¹⁶ Employment Permits Act 2006

pracovních povolení v těchto sektorech obsahuje Příloha č. 7. Národnostní složení držitelů pracovních povolení je zachyceno v Tabulce 5.6. Je zde zobrazeno deset zemí seřazených podle počtu celkově vydaných pracovních povolení v roce 2007. Na prvním místě jsou imigranti z Indie, kteří si i přes zaznamenaný pokles udrželi v roce 2011 své prvenství v celkovém počtu vydaných povolení. V roce 2007 měly významné zastoupení i Filipíny, Jižní Afrika a Ukrajina, avšak díky krizi počet vydaných povolení imigrantům z těchto zemí prudce klesl. Objevují se zde i země, u kterých se počet povolení v roce 2011 oproti roku 2010 mírně zvýšil. Jednalo se o Spojené státy, Brazílii a Turecko.

Tab. 5.6: Počet celkově vydaných a nově vydaných pracovních povolení u vybraných zemí v období 2007 až 2011

Země	2007		2008		2009		2010		2011	
	Σ	N	Σ	N	Σ	N	Σ	N	Σ	N
Indie	4 068	2 728	3 334	2 313	1 788	975	1 997	864	1 646	974
Filipíny	3 885	1 263	2 210	1 006	1 426	405	1 223	234	753	203
Jižní Afrika	1 461	621	752	453	406	179	201	68	122	64
Ukrajina	1 412	334	487	239	248	79	209	38	100	49
USA	1 208	816	867	737	553	430	382	281	493	424
Čína	1 188	372	661	416	411	202	318	135	253	165
Brazílie	1 173	259	601	366	297	92	343	74	162	55
Austrálie	808	436	410	301	193	122	96	59	59	45
Malajsie	796	392	549	388	462	344	272	187	181	155
Turecko	222	111	108	74	43	29	56	38	60	48
Celkem	16 221	7 332	9 979	6 293	5 827	2 857	5 097	1 978	3 829	2 182

Zdroj: Department of Jobs, Enterprise and Innovation (2012); vlastní úprava

5.3.4 Sociální ochrana a přístup k sociálním dávkám

V souvislosti s ekonomickou krizí a s ní spojeným růstem nezaměstnanosti, získala otázka imigrace a sociální péče v Irsku větší význam. Podle Kringse (2010) získá nárok na podporu v nezaměstnanosti (Jobseeker's Benefit) jak irský pracující, tak i zahraniční pracovník pouze tehdy, je-li nezaměstnaný a alespoň 104 týdnů platil příspěvky sociálního pojištění (PRSI). Imigranti ze zemí Evropské unie mohou sečíst své příspěvky do PRSI s příspěvky na sociální pojištění, které platili v domovské nebo v jiné zemi Evropské unie a zažádat o příspěvky v nezaměstnanosti v Irsku. Tyto dávky se vyplácejí maximálně po dobu 12 měsíců. Nárok na dávky v nezaměstnanosti u imigrantů ze zemí mimo EHP je navíc závislý na jejich platném povolení k pobytu.

Další sociální službou poskytovanou v případě nezaměstnanosti je tzv. asistence při hledání práce (Jobseeker's Assistance). Jedná se o systém, který vyžaduje, aby žadatelé měli

obvyklé bydliště v Irsku. Žadatelé musí tedy prokázat, že jejich střed zájmů je v Irsku. Toto posuzuje sociální pracovník, který bere v potaz různé faktory, jako jsou délka a nepřetržitost pobytu, povaha a charakter zaměstnání a budoucí záměry žadatele. Stav obvyklého bydliště HRC (The Habitual Residence Condition) byl zaveden v roce 2004 zejména proto, aby se předešlo „sociální turistice“ z nových členských zemí Evropské unie. Další výhodou spadající do HRC patří doplňková sociální pomoc SWA (Supplementary Welfare Assistance), příspěvek na dítě a příspěvek pro samoživitele. Princip HRC je stejný jak pro imigranty z Evropské unie, tak i pro imigranty pocházející z jiných zemí. Imigranti z Evropského hospodářského prostoru, kteří mají v Irsku určitou pracovní minulost, mohou čerpat také doplňkovou sociální pomoc a rodinné dávky. Dříve bylo nepravděpodobné, aby byli imigranti příjemci sociální pomoci stejně jako domácí pracovníci, avšak tento systém to umožňuje. (Krings, 2010) Proto, s ohledem na značné ztráty v zaměstnanosti imigrantů a skutečnost, že mnozí z nich měli na sociální péči nárok, došlo ke zpřísnění imigrační politiky v oblasti vydávání nových pracovních povolení.

Osoby, které jsou příjemci podpory v nezaměstnanosti, jsou evidovány v tzv. „Live Register“. Tabulka 5.7 obsahuje počet těchto registrovaných podle zemí původu v období od roku 2005 do roku 2012. Údaje o registrovaných osobách jsou měsíčními průměry. Co se týká absolutního počtu registrovaných osob, je jasné, že vyšších hodnot dosahuje domácí populace.

Tab. 5.7: Osoby v Live Registru podle národností v období 2005 až 2012 (měsíční průměr)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Změna
Irové	141 165	139 265	141 141	188 615	321 941	363 474	367 390	359 360	160,3
Jiná národnost	15 951	18 133	21 152	38 120	76 218	78 215	77 515	78 329	266,5
z toho:									
UK	7 564	7 389	7 745	10 594	17 292	18 286	18 152	17 710	134,4
EU 13	1 547	1 453	1 527	2 292	4 200	3 966	3 727	3 647	144,0
EU 12	1 242	2 219	5 984	17 697	42 158	42 401	41 944	43 066	601,0
Další	5 598	7 072	5 896	7 538	12 569	13 562	13 693	13 906	132,2
Celkem	157 117	157 398	162 293	226 735	398 159	441 689	444 905	437 688	174,1

Poznámka: Údaj za rok 2012 je měsíční průměr za leden, únor a březen.

Změna je počítána mezi roky 2007 a 2011, protože rok 2007 je počátečním rokem krize a rok 2012 není uzavřen.

Zdroj: Central Statistics Office Ireland (2012); vlastní úprava

V období od roku 2007 do roku 2011 vzrostl celkový počet registrovaných o 174 procent, přičemž u populace imigrantů došlo k nárůstu o 266 procent a u domácích obyvatel o 160 procent. Tento fakt dokládá již výše uvedené tvrzení, že populace imigrantů byla krizí více zasažena než populace domácích obyvatel.

Imigranti z nových členských zemí Evropské unie tvoří v registru nejpočetnější skupinu ze všech přistěhovalců, což bylo způsobeno jejich vysokým zastoupením v sektorech nejvíce zasažených hospodářskou krizí. Jejich počet se zvýšil z pouhých 1 242 registrovaných osob v roce 2005 na 43 066 v roce 2012. Nejnížší procentní nárůst zaznamenali imigranti ze Spojeného království a imigranti z EU 13, kteří byli zaměstnáni v sektorech s pracovními místy s vyšší kvalifikací. Relativně nízký nárůst registrovaných osob byl zaznamenán u imigrantů ze zemí mimo EHP, i když i u této skupiny došlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti. Ačkoliv mají tito imigranti podobná práva na čerpání dávek v nezaměstnanosti jako imigranti ze zemí EHP, bývají při podávání žádostí o tyto dávky poněkud zdrženlivější. V případě nezaměstnanosti si držitelé pracovního povolení musejí novou práci najít do šesti měsíců, jinak riskují ztrátu svého povolení k pobytu v Irsku. Navíc někteří imigranti z nečlenských zemí Evropské unie vidí v žádostech o dávky sociální péče možnou překážku při získávání povolení k dlouhodobému pobytu nebo irského občanství.

5.4 Politická reakce na krizi

V souvislosti s ekonomickou krizí čelí Irsko novému souboru politických problémů souvisejících s menší, avšak stále vysokou mírou imigrace. Tyto problémy zahrnují vysokou míru nezaměstnanosti jak imigrantů, tak i irských občanů a tlak v oblasti systému státní sociální péče.

5.4.1 Restrikce v oblasti pracovních povolení

Krings (2010) uvádí, že v červnu roku 2009 Irská vláda reagovala na krizi zpřísněním systému pracovních povolení a vyčlenila některé profese, jako drobná řemesla nebo řidiče těžkých nákladních automobilů, které již nejsou způsobilé pro nová pracovní povolení. Pracovní povolení přestala být také vydávána pro jakoukoli práci s roční mzdou nižší 30 000 eur. Některá povolání ve zdravotnictví, finančních službách a v některých odvětvích služeb se mzdou pohybující se v rozmezí 30 000 až 60 000 eur byla odstraněna ze seznamu způsobilosti pro získání pracovního povolení, zároveň ale některé profese (například informační a komunikační technologie) v tomto platovém rozmezí způsobilé jsou. Všechna povolání s roční mzdou nad 60 000 eur jsou imigrantům i nadále přístupná. Ke změně došlo i u rodinných příslušníků držitelů pracovních povolení, kteří už nemohou v Irsku pracovat, pokud nezískají povolení vlastní. Tyto změny se vztahují na žádosti o pracovní povolení podané po prvním červnu roku 2009 a nevztahují se na pracovníky, kteří povolení obdrželi

před tímto datem. Došlo také k prodloužení lhůty inzerce volného místa na síti EURES ze čtyř na osm týdnů pro pracovníky ze zemí EHP, poté jej mohou získat pracovníci z nečlenských zemí. Zatímco takto irská vláda snižuje počet imigrantů v méně placených pozicích, pokračuje v plnění závazku usnadnění vyšší imigrace kvalifikovaných pracovníků do oblastí, kde je jich nedostatek. (Krings, 2010)

I když má irská imigrační politika v důsledku krize za cíl omezit počet nových pracovních povolení, objevily se v roce 2009 iniciativy, které podmínky pro současné držitele povolení uvolnily. Například pracovníci, kteří byli držiteli pracovního povolení pět let po sobě, již nemusí žádat o další a ti, kteří ztratili zaměstnání, mají na hledání nového místa šest měsíců místo původních tří, než o povolení přijdou. Nezaměstnaní imigranti se mohou účastnit programů aktivní politiky zaměstnanosti stejně jako domácí obyvatelé. Ministerstvo podnikání, obchodu a zaměstnanosti realizovalo v roce 2009 v rámci aktivní politiky zaměstnanosti řadu nových školení a programů zaměstnanosti. V současnosti nejsou k dispozici údaje o počtu imigrantů, kteří se těchto programů účastní, je však pravděpodobné, že jsou zde zastoupeni jen v malém počtu. (Krings, 2010)

5.4.2 Restrikce v oblasti zahraničních studentů

V době hospodářské krize nabyla na významu i otázka zahraničních studentů, protože velká část z nich v Irsku současně pracuje na částečný úvazek. Ministr spravedlnosti proto v září roku 2009 představil dokument o novém imigračním režimu studentů z nečlenských zemí Evropské unie. Dokument navrhnul omezit dobu studia jazyků a jiných oborů pro studenty mimo Evropskou unii na délku dvou let. Navrhována je ale i daleko větší regulace zejména jazykových škol, neboť se objevují obavy, že někteří studenti se do škol opětovně každý rok zapisují, aby v Irsku mohli zůstat kvůli práci. Stejně jako v případě omezení nových pracovních povolení jsou i tyto návrhy spojeny s růstem nezaměstnanosti domácí pracovní síly. V této souvislosti existují také různé iniciativy na zvýšení počtu dobrovolných návratů u imigrantů, jejichž žádost o azyl byla zamítnuta nebo nejsou držiteli platného povolení k pobytu. Od roku 2001 se takto vrátilo z Irska do vlasti více než 2300 imigrantů (Krings, 2010).

5.4.3 Integrovaná politika Irska

Až donedávna nemělo Irsko přímo formulovanou integrovanou politiku, s výjimkou uprchlické. Zřízením Úřadu Ministra pro integraci (OMI) v roce 2007 následované

zveřejněním prvního oficiálního prohlášení o integrační strategii, zaujala irská vláda v této oblasti proaktivnější postoj. Hlavním cílem OMI je vyvinout a koordinovat integrační politiky ve spolupráci s ministerstvy, agenturami a nevládními organizacemi, včetně těch, které zastupují komunity imigrantů. Zvláštní důraz je kladen na začlenění poskytování různých služeb imigrantům, zejména podpory při získávání irského občanství, a jejich implementace na místní úrovni. V oblasti xenofobie a diskriminace má Irsko poměrně rozsáhlé legislativní ustanovení jak tyto problémy řešit. Zákon o rovnosti z roku 2004¹⁷ a zákon o rovném zacházení v zaměstnání z roku 1998¹⁸ zakazují diskriminaci na základě národnosti. I přes všechna opatření však rasismus a diskriminace zůstává v Irsku problémem. Výzkum Evropského hospodářského a sociálního výzkumného ústavu zjistil, že imigranti se k diskriminaci v zaměstnání nebo při hledání práce hlásí častěji než domácí obyvatelé. Teprve se uvidí, zda případy diskriminace v důsledku krize vzrostou, zatím bylo podle OMI 214 oficiálně zaznamenaných rasistických incidentů v roce 2007, 172 v roce 2008 a 126 v roce 2009.

Nepříznivé fiskální prostředí se projevilo škrty i v integrační politice, což vyvolalo určité obavy. Rozpočet OMI byl v roce 2008 snížen o 26 procent a byl zrušen Národní poradní orgán pro sledování rasismu a interkulturalismu, kdy některé jeho funkce musel OMI převzít. V rozpočtu na rok 2010 však nebyly škrty tak závažné, jak se očekávalo.

5.5 Veřejné mínění

I přes zmíněné případy rasismu a diskriminace byly postoje domácí populace vůči imigrantům v Irsku, ve srovnání s jinými evropskými zeměmi, poměrně příznivé. Tato situace je s velkou pravděpodobností způsobena různými faktory, jako je vlastní irská emigrační zkušenost, neexistence jakékoli pravicově extrémistické strany a trvalý hospodářský růst, za kterého k největší vlně imigrace docházelo. Avšak díky hospodářské krizi se příznivé postoje vůči imigrantům zhoršují. Průzkum v New Irish Times v roce 2009 ukázal, že více než dvě třetiny Irů si přeje vidět snížení počtu imigrantů a téměř 30 procent dává přednost tomu, aby většina odešla. Pozoruhodné je, že téměř 40 procent mladých lidí (ve věku 18 až 24 let), kteří byli v předchozích průzkumech imigrantům pozitivně nakloněni, by je rádi viděli zemi opouštět. Tento fakt je s největší pravděpodobností způsoben tím, že tato věková skupina byla

---

¹⁷ The Equality Act 2004.

¹⁸ The Employment Equality Act 1998.

rostoucí nezaměstnaností velmi postižena. Politické strany a sdělovací prostředky se dosud velmi zdráhaly obviňovat imigranty za zhoršující se ekonomickou situaci, ale několik takových případů se přece jen objevilo. Například kandidát strany Libertas ve volbách do Evropského parlamentu požadoval konec volného pohybu pracovních sil pro občany Evropské unie. Dalším případem byl starosta města Limerick, který volal po vyhoštění těch občanů Evropské unie, kteří byli příjemci sociální podpory. Toto byly ale výjimky.

6 ZÁVĚR

Původně bylo Irsko relativně zaostalou zemí s enormním úbytkem obyvatelstva a nerozvinutým sektorem služeb. Díky proreformní vládě, která na konci osmdesátých let podepsala se sociálními partnery smlouvu, jež stanovovala priority dalšího vývoje Irska, se tato situace radikálně změnila. Ekonomická situace se začala zlepšovat a Irsko zažívalo díky hospodářskému růstu a přílivu zahraničních investic rozsáhlou vlnu přistěhovalectví. Zpočátku velkou část této imigrace tvořili vracející se Irové, avšak po roce 2004 již převládali imigranti z nových členských zemí Evropské unie. Charakter irské imigrace ve sledovaném období odpovídal převážně migrační teorii neoklasické ekonomie, neboť významnou část imigrace tvořili pracovní imigranti. V souvislosti s hospodářskou krizí však imigrační toky poklesly a vrátil se trend čistého odlivu.

Tato situace byla způsobena především těžkým dopadem ekonomické krize na irské hospodářství. Ekonomický pokles měl nepříznivý dopad především na trh práce, neboť došlo k výraznému snížení zaměstnanosti a enormnímu nárůstu míry nezaměstnanosti, která se vrátila na své vysoké hodnoty z počátku devadesátých let. K výraznému zhoršení došlo i ve fiskální oblasti. Deficit státního rozpočtu se díky poklesu výnosů z daní, zvýšení vyplácení sociální pomoci a sanaci irských bank prohloubil do rekordních hodnot. Mnoho ratingových agentur snížilo Irsku hodnocení a pro něj se tak stalo obtížné získávat peněžní prostředky na finančních trzích. Vláda byla nakonec nucena požádat o finanční pomoc Evropskou unii a Mezinárodní měnový fond. Poskytnutí této pomoci však bylo podmíněno přijetím mnohých úsporných opatření, aby bylo Irsko schopné své závazky splatit.

Ekonomická krize měla na Irsko tak velký dopad zejména proto, že došlo ke zkolabování sektoru stavebnictví, který byl v posledních letech hlavním pohonem irské ekonomiky. Velkou část pracovní síly v tomto odvětví tvořili právě imigranti, kteří takto přišli o svá zaměstnání, a buď se uchýlili do šedé ekonomiky, nebo odcházeli zpět do vlasti. Navíc došlo ke zpřísnění poskytování nových pracovních povolení, čímž chtěla irská vláda podpořit zaměstnanost domácího obyvatelstva. Je třeba zdůraznit, že evidované emigrační toky byly relativně malé, neboť rok poté, co se Irsko ocitlo v recesi, tvořili imigranti téměř 10 procent populace a více než 14 procent pracovní síly. Odliv přistěhovalců se však může i nadále zvyšovat, a to nejen v závislosti na ekonomické situaci Irska, ale i podle situace v zemích

původu. Máloco ale nasvědčuje tomu, že velká vlna přistěhovalectví z posledních deseti let zcela skončí.

První stanovenou hypotézu, která tvrdila, že dopad ekonomické krize byl u imigrantů větší než u domácího obyvatelstva, tato práce potvrzuje. Před krizí vykazovala populace imigrantů vyšší zaměstnanost než domácí populace, avšak v současnosti klesla na stejnou úroveň. Co se týče počtu nezaměstnaných osob, u populace imigrantů došlo k růstu nezaměstnaných v roce 2010 oproti roku 2004 o 530 procent, zatímco u domácích obyvatel se jejich počet zvýšil o 209 procent.

Druhá hypotéza, která uváděla, že ekonomická krize více postihla imigranty s nižší pracovní kvalifikací než vysoce kvalifikované přistěhovalce, je prací potvrzena nepřímo. Nejvíce postiženými sektory irské ekonomiky současnou krizí bylo stavebnictví a související obory, zemědělství a reality, které nevyžadují vysoce kvalifikované pracovníky. V těchto sektorech byli zaměstnání převážně imigranti z nových členských zemí Evropské unie a tito byli krizí nejvíce zasaženi. U ostatních imigrantů (ze starých členských zemí Evropské unie nebo z nečlenských zemí) k tak výraznému poklesu zaměstnanosti nedošlo. Bylo tomu proto, že tito přistěhovanci měli větší podíl v profesích, které vyžadují kvalifikovanější pracovní sílu, a které krize výrazněji nepostihla. Jednalo se především o oblasti vzdělávání, zdravotní a sociální péče. Dá se proto říci, že imigranti s nižší kvalifikací byli krizí zasaženi výrazněji než více kvalifikovaní pracovníci.

Cílem této diplomové práce bylo posouzení dopadu ekonomické krize na postavení imigrantů na irském trhu práce. Díky popsanému dopadu ekonomické krize na irské hospodářství lze konstatovat, že postavení imigrantů v Irsku se celkově zhoršilo. Výrazně se snížila vlna imigrace a začal se zvyšovat odliv imigrantů i domácích obyvatel. Jak již bylo uvedeno, došlo k poklesu zaměstnanosti a výraznému růstu míry nezaměstnanosti. Také vlivem restriktce v oblasti vydávání nových pracovních povolení došlo k poklesu přílivu nízko kvalifikovaných pracovníků a upřednostňovány jsou kvalifikovanější profese. Vlivem krize se změnil i pohled domácích obyvatel na populaci imigrantů, kdy před krizí převládaly pozitivní názory, avšak v současnosti se objevují přání, aby imigranti zemi opustili.

Pro tvůrce imigrační a integrační politiky jsou tyto závěry výzvou k řešení důležitých otázek, které v souvislosti s ekonomickou krizí vyvstaly. Jedná se především o oblast zaměstnanosti a sociálních práv imigrantů a o oblast získávání zdrojů pro provádění těchto politik v období poklesu vládních příjmů.

Seznam použité literatury

Tištěné publikace

1. BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ, 2008 *Ekonomie Evropské integrace*. Praha: Grada Publishing. ISBN: 978-80-247-1807-1.
2. BORJAS, George J., 2009. *Labor Economics*. 5.th. ed.. New York: McGraw-Hill/Irwin. ISBN: 978-0-07-017270-8.
3. CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY, 2012. *The World Factbook* [online]. CIA [cit. 3. 3. 2012]. ISSN: 1553-8133. Dostupný z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ei.html#>
4. GOVERNATORI, Matteo et al., 2010. *Employment in Europe 2010*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN: 978-92-79-16795-9.
5. ILINITCHI, Cristina, 2010. *Vybrané teorie migrace a jejich význam při vytváření migračních politik*. Praha: VŠE, Fakulta mezinárodních vztahů. ISSN: 0572-3043.
6. JANKŮ, Kateřina, 2006. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. In: *Sociální studia 1/2006*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, s. 13-27. ISSN: 1214-813X.
7. OECD, 2008. *A Profile of Immigrant Populations in 21th Century, Data from OECD countries*. OECD Publishing. ISBN: 978-92-64-04090-8.
8. QUINN, Emma, 2010. Ireland. *Focus Migration country profiles*. Hamburg: Hamburg Institute of International Economics, No. 19. ISSN: 1864-6220.
9. ŠERCLOVÁ, Andrea, 2010. *Ottova Encyklopedie A-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství. ISBN: 978-80-7360-014-3.
10. ŠIMEK, Milan, 2005. *Trh práce*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a. s. ISBN: 80-86764-26-5.

Elektronické publikace

11. AHEARNE, Alan, 2010. *Ireland's Economic Crisis: Implications for the Labour Market* [online]. [cit. 1. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www2.ul.ie/pdf/213673196.pdf>
12. CHALOUPKOVÁ, Jana a Petra ŠALAMOUNOVÁ, 2006. Postoje k imigrantům a dopadům migrace v evropských zemích. *Czech Sociological Review*, Vol. 42, No. 1 [online]. [cit. 2. 3. 2012]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/e84e7b3446816ca08509c5c7e1c2f23261d838d0_581_106chaloupkova21.pdf
13. DE HAAS, H., 2008. *Migration and development, Theoretical perspective* [online]. [cit. 5. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.heindehaas.com/Publications/de%20Haas%202008%20-%20IMI%20WP9%20-%20Theoretical%20Perspective%20Migration%20and%20Development.pdf>
14. DRBOHLAV, Dušan a Zdeněk UHEREK, 2007. *Reflexe migračních teorií* [online]. [cit. 19. 2. 2012]. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>
15. HENIG, David, 2007. *Migrace*. [online]. [cit. 5. 1. 2012]. Dostupné z: http://www.antropologie.org/attachments/149_149_David_Henig_Migrace.pdf
16. KRINGS, Torben, 2010. Ireland. In: *Migration and The Economic Crisis In The European Union: Implication In Policy* [online]. [cit. 20. 3. 2012]. Dostupné z: http://publications.iom.int/bookstore/free/Migration_and_the_Economic_Crisis.pdf
17. LANE, Philip, R., 2011. *The Irish crisis* [online]. [cit. 12. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.tcd.ie/iiis/documents/discussion/pdfs/iiisdp356.pdf>
18. LEE, Everett S., 1966. A Theory of Migration. In: *Demography*, Vol. 3, No. 1, p. 47-57. [online]. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <http://www.students.uni-mainz.de/jkissel/Skripte/Lee.pdf>
19. MALONEY, Aidan, 2001. *Plánování trhu práce v Irsku a strategie v dalších zemích* [online]. [cit. 5. 3. 2012]. Dostupné z: old.nvf.cz/rozvoj_lz/dokumenty/3_4.doc2001
20. MASSEY, Douglas S. et al., 1993. Theories of international migration: A Review and Appraisal. In: *Population and Development Review*, Vol. 19, No. 3, p. 431-466. [online].

- [cit. 7. 12. 2011]. Dostupné z: <http://www2.scedu.unibo.it/colombo/dida/materiali/massey%20et%20al%201993.pdf>
21. O'DONNELL, Rory a Colm O'REARDON, 2000. Social Partnership in Ireland's Economic Transformation. In: *Social Pacts in Europe—New Dynamics* [online]. [cit. 10. 4. 2012]. Dostupné z: http://files.nesc.ie/nesc_staff/NESC_Staff_ROD_Social_Partnership_in_Irelands_Economic_Transformation_2000.pdf
22. ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD DUBLIN, 2011. *Souhrnná teritoriální informace Irsko* [online]. BusinessInfo.cz, 31. 10. 2011 [cit. 3. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/irsko/1000785/>

Webové stránky

23. CENTRAL STATISTICS OFFICE IRELAND, 2012. *Databases* [online databáze]. CSO [cit. 20. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.cso.ie/px/pxeirestat/statire/SelectTable/Omrade0.asp?Planguage=0>
24. ČTK, 2009. *Irské HDP letos klesne o osm procent, ceny nemovitostí o 45* [online]. IHNED.cz, 19. 10. 2009 [cit. 11. 12. 2011]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-38703860-irske-hdp-letos-klesne-o-osm-procent-ceny-nemovitosti-o-45>
25. ČTK, 2011a. *Volby v Irsku vyhrála dosavadní opozice. Strany spojené s krizí propadly* [online]. IHNED.cz, 27. 2. 2011 [cit. 11. 12. 2011]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-50780730-volby-v-irsku-vyhrala-dosavadni-opozice-strany-spojene-s-krizi-propadly>
26. ČTK, 2011b. *Irský lék na pochroumanou ekonomiku? Odpuštění splátek hypoték* [online]. IHNED.cz, 21. 8. 2011 [cit. 11. 12. 2011]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/reality/c1-52632390-irsky-lek-na-pochroumanou-ekonomiku-odpusteni-splatek-hypotek>
27. DEPARTMENT OF JOBS, ENTERPRISE AND INNOVATION, 2012. *Statistical Tables and Company Listings for the Employment Permits Section* [online]. [cit. 3. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.djei.ie/labour/workpermits/statistics.htm>

28. DEPARTMENT OF SOCIAL PROTECTION, 2012. *Personal Public Service Number-Statistics on Numbers Issued* [online]. DSP, 4. 4. 2012 [cit. 10. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.welfare.ie/EN/Topics/PPSN/Pages/ppsstat.aspx>
29. EUROSTAT, 2012. *Statistics* [online databáze]. Eurostat [cit. 2. 3. 2012]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
30. FRÁNEK, Tomáš, 2010. *Irsko je na řecké cestě. Zvládne země svoje dluhy?* [online]. Aktuálně.cz, 30. 9. 2010 [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/penize/clanek.phtml?id=678662>
31. GOLA, Petr, 2007. *Irsko – nejvýhodnější daňový systém v Evropě* [online]. E15.cz, 20. 12. 2007 [cit. 13. 3. 2012]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/irsko--nejvyhodnejssi-danovy-system-v-evrope>
32. HŮLE, Daniel, 2009. *Migrace* [online]. Demografie [cit. 10. 12. 2011]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace
33. CHVÁTAL, Dalibor, 2012. *Mzda a plat* [online]. Měsíc.cz [cit. 2. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/mzdy-a-duchod/mzda-a-plat/pruvodce/2012>
34. IRISH INDEPENDENT, 2011. *Dublin a Lisabon zaplatí méně* [online]. Presseurop, 22. 7. 2011 [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <http://www.presseurop.eu/cs/content/news-brief-cover/790881-dublin-lisabon-zaplati-mene>
35. KABELEOVÁ, Hana, 2003. *Ekonomické ukazatele ovlivňující migraci* [online]. Migraceonline.cz, 29. 7. 2003 [cit. 10. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957463>
36. KLEKNER, Radim, 2010. *Irsko schválilo první část úspor, MMF uvolní peníze* [online]. Aktuálně.cz, 8. 12. 2010 [cit. 17. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=685045>
37. KLEKNER, Radim, 2011. *Irové drcení hospodářskou krizí si volí nový parlament* [online]. Aktuálně.cz, 25. 2. 2011 [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=692309>
38. KONEČNÝ, Tomáš, 2009. *Migrace v těžkých časech krize* [online]. Hospodářské noviny, 21. 12. 2009 [cit. 17. 3. 2012]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-39563240-tomas-konecny-migrace-v-tezkych-casech-krize>

39. KUČERA, Petr, ed., 2009. *Irská ekonomika dostala horší známku, euro šlo dolů* [online]. Aktuálně.cz, 4. 11. 2009 [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=651986>
40. LANG, Václav, 2010. *Irsko* [online]. Novinky.cz [cit. 5. 3. 2012]. Dostupné z: <http://tema.novinky.cz/irsko>
41. LOUŽECKÝ, Martin, 2012. *Irsko aktuálně* [online]. Vybrané stránky:
- a) LOUŽECKÝ, Martin, 2012a. *Základní údaje* [online]. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.irsko-aktualne.cz/zakladni-udaje>
  - b) LOUŽECKÝ, Martin, 2012b. *Irský stát* [online]. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.irsko-aktualne.cz/irsky-stat>
  - c) LOUŽECKÝ, Martin, 2012c. *Administrativní členění státu* [online]. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.irsko-aktualne.cz/administrativni-cleneni-statu>
  - d) LOUŽECKÝ, Martin, 2012d. *Ekonomika* [online]. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.irsko-aktualne.cz/ekonomika>
42. NĚMEC, Jan, 2010. *Z keltského tygra prasetem. Irsko je žhavým kandidátem na bankrot* [on-line]. IHNED.cz, 20. 11. 2010 [cit. 2. 12. 2011]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-48242970-z-keltskeho-tygra-prasetem-irsko-je-zhavym-kandidatem-na-bankrot>
43. POLIS, 2008. *Migrace* [online]. [cit. 10. 12. 2011]. Dostupné z: <http://www.epolis.cz/page.php?id=28&location=&menu=first&idNotion=6>
44. RUHS, Martin, 2009. *Ireland: From Rapid Immigration to Recession* [online]. Migration Information Source [cit. 15. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=740>
45. SKÁLOVÁ, Veronika, 2011. *Moody's snížila Irsku rating, ostatní agentury jej drží* [online]. Aktuálně.cz, 15. 4. 2011 [cit. 17. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=697306>
46. STROUHAL, Jan, ed., 2011. *Irsko jde proti ECB. Chce, aby se na ztrátách bank podíleli i věřitelé* [online]. IHNED.cz, 27. 3. 2011 [cit. 17. 12. 2011]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-51370320-irsko-jde-proti-ecb-chce-aby-se-na-ztratach-bank-podileli-i-veritele>

47. VOJTKOVÁ, Michaela, 2005. *Teorie mezinárodní migrace* [online]. Socioweb, 20. 4. 2005 [cit. 18. 12. 2011]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=113>
48. ZAH, Red, 2011. *V krachujícím Irsku se rozpadla vláda* [online]. Aktuálně.cz, 23. 1. 2011 [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=688869>
49. ZEMÁNEK, Josef, 2006. *Hospodářská historie keltského tygra (1801 až 2006)* [online]. Euroekonom.cz, 10. 10. 2006 [cit. 12. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-irsko06>

Seznam zkratek

Název zkratky:	Význam zkratky:	Anglický název zkratky:
AIB	Allied Irish Banks	Allied Irish Banks
CIA	Ústřední zpravodajská služba	Central Intelligence Agency
CSO	Irský statistický úřad	Central Statistics Office Ireland
CTA	Společný cestovní prostor	The Common Travel Area
ČTK	Česká tisková kancelář	Czech News Agency
EHP	Evropský hospodářský prostor	European Economic Area
EU	Evropská unie	European Union
EURES	Evropské služby zaměstnanosti	European Employment Services
HDP	Hrubý domácí produkt	Gross domestic product
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen	Harmonised Index of Consumer Price
HRC	Stav obvyklého bydliště	The Habitual Residence Condition
IMF	Mezinárodní měnový fond	International Monetary Fund
INBS	Irská celostátní stavební spořitelna	Irish Nationwide Building Society
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci	International Organization for Migration
IT	Informační technologie	Information Technology
NAMA	Národní úřad pro správu aktiv	National Asset Management Agency
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek	Nomenclature of Units for Territorial Statistics
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	Organization for Economic Co-operation and Development
OMI	Úřad Ministra pro integraci	Office of the Minister for Integration
OSN	Organizace spojených národů	United Nations

PPS	Osobní číslo pro komunikaci s veřejnými službami	Personal Public Service Number
PRSI	Příspěvky sociálního pojištění	Pay-Related Social Insurance
SWA	Doplňkové sociální dávky	Supplementary Welfare Allowance
UK	Spojené království	United Kingdom
USA	Spojené státy americké	United States of America

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne .....

.....
Bc. Ivona Škrachová